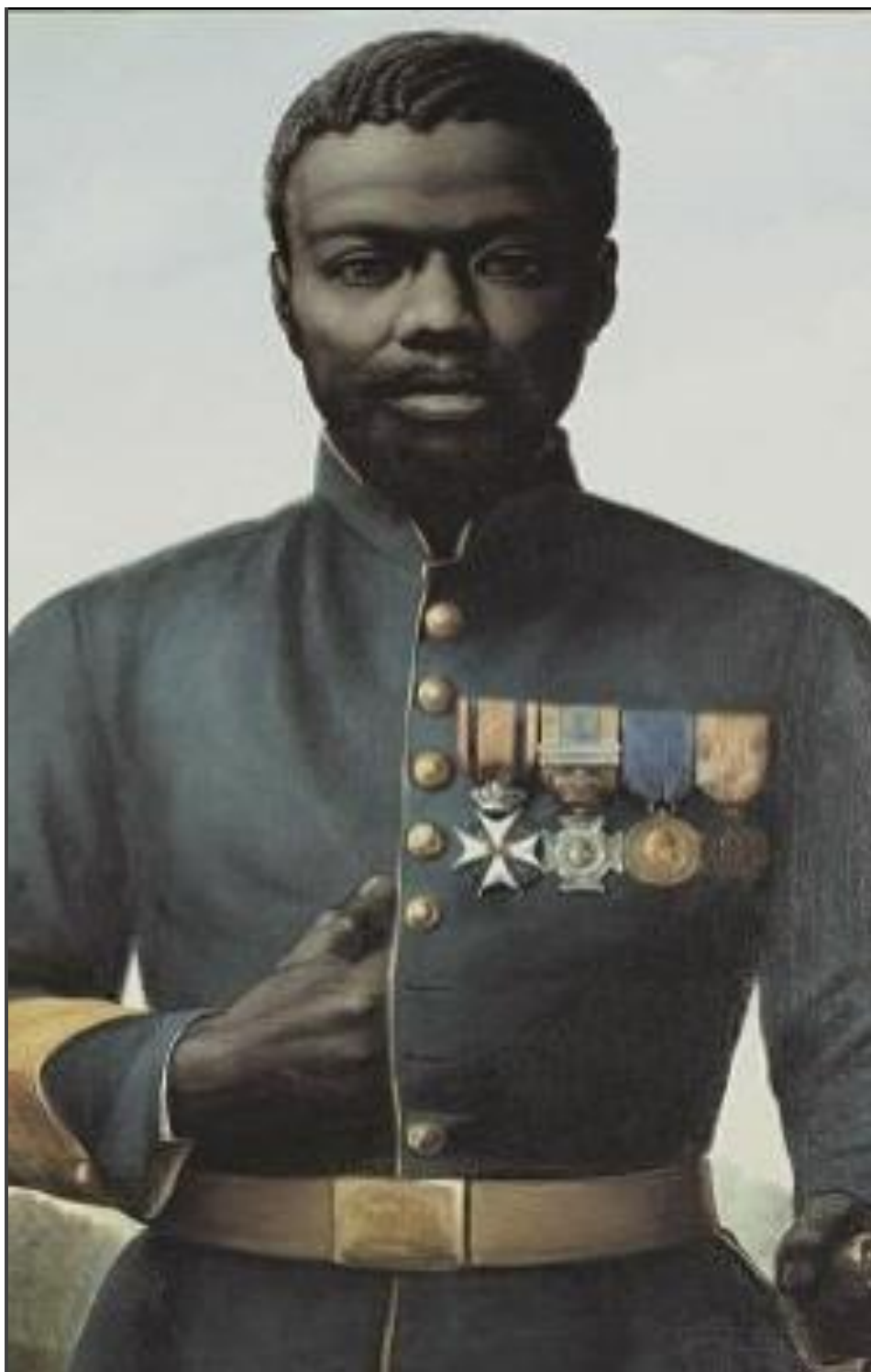

Belanda Hitam (Zwarte Hollander)

zie artikel pagina 15

In dit nummer

Indisch moreel rechts-
herstel van start.....2

Nieuwe privacywet
maakt cultuur en ons
werk onmogelijk.....4

Wat nu te doen met de
kunst uit voormalig
Nederlands-Indië.....4

Leonard Retel Helmrich
geridderd.....7

Het verborgen leed
bestaat nog steeds.....8

Sophiahof – Van Indië
tot nu.....11

Nederlandse
Veteranendag.....14

Ebbe op Java.....15

Help mee indexeren
Oost-Indisch Boek.....15

Imagine.....19

Ketens en banden –
Suriname en Nederland
sinds 1600.....21

'Tyfoon' van Rob
Verschuren.....26

Inschrijving Museum
JeugdUniversiteit.....28

Van de redactie

In dit nummer aandacht voor het monster dat AVG heet, de nieuwe privacywet, die ons door Brussel is opgedrongen. Natuurlijk is het een goede zaak als auteursrechten beschermd worden, maar deze wet is volkomen doorgeslagen. Het laat zich al zien op de digitale archieven. Veel foto's die je tot voor kort nog gewoon kon bekijken, zijn nu vervangen door een leeg veld of door de tekst dat ze uitsluitend in het archief zelf te zien zijn. Ondanks dat van overheidswege digitalisering van de archieven gepromoot wordt. Maar ook wij hebben er last van. Ik voorspel dat er binnen een aantal maanden enorme protesten vanuit de pers en de journalistiek zullen komen, want dit is het niet werkbaar meer. Heel veel leesplezier.

Heeft u overigens zelf ook een verhaal te vertellen, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud graag voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 2168 36,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Indisch moreel rechtsherstel van start

In het aprilnummer van 2017 van NICC Magazine maakten wij reeds melding van het voornemen van de Gemeente Den Haag om een vergoeding uit te keren aan stadgenoten die na hun terugkeer uit voormalig Nederlands-Indië achterstallige belastingen moesten betalen aan straatgeld en erfpacht. Dit in navolging van eenzelfde regeling die van kracht is voor de Joodse stadgenoten.

Na gesprekken met een aantal Indische organisaties heeft Burgemeester Pauline Krikke op 31 mei 2018 de Adviescommissie Individueel Moreel Rechtsherstel voor geïnterneerden uit Nederlands-Indië geïnstalleerd. Deze adviescommissie zal vanaf 1 juli 2018 de Gemeente Den Haag adviseren over de individuele aanvragen voor moreel rechtsherstel.

De commissie wordt voorgezeten door de heer S. Delhaye RA, voorzitter van het Indisch Platform. De andere commissie-

leden zijn mevrouw drs. A.W. Everts-Kuik namens de Nederlands-Indische gemeenschap en mevrouw drs. E. van der Waerden MA, gemeentearchivaris van Den Haag.

Van links naar rechts: A.W Everts-Kuik, Burgemeester Pauline Krikke van Den Haag, commissievoorzitter Silfraire Delhaye en E. van der Waerden. Foto: Valerie Kuypers.

Tot en met 31 mei 2019 kunnen particuliere woningeigenaren in Den Haag of hun nabestaanden,

die na de Tweede Wereldoorlog straatbelasting en/of erfpacht hebben moeten betalen over de periode dat zij van 1942 tot en met 1945 in Nederlands-Indië geïnterneerd waren, een aanvraag indienen voor schadevergoeding.

Naheffingen aan woning-eigenaren uit Nederlands-Indië

De gemeente Den Haag heeft na de Tweede Wereldoorlog naheffingen opgelegd aan woningeigenaren die in de periode van 1942 tot 1945 in Nederlands-Indië verbleven. Zij of hun nabestaanden moesten alsnog erfpacht en straatbelasting over die jaren betalen.

Moreel rechtsherstel

Bent u (nabestaande van) een woningeigenaar in Den Haag die in de Tweede Wereldoorlog in

Nederlands-Indië verbleef? Heeft u of een familielid na de oorlog een naheffing ontvangen voor erfpacht en straatbelasting over 1942 tot en met 1945 of 1 of meer van deze jaren? Mogelijk komt u dan in aanmerking voor het individueel moreel rechtsherstel voor de geïnterneerden uit Nederlands-Indië. Deze regeling geldt van 1 juni 2018 tot en met 31 mei 2019.

De gemeente Den Haag was na 1945 sterk gericht op wederopbouw en koos waar het ging om gemeentelijke belastingheffing voor een strikt juridische benadering. Nu vindt de gemeente dit een te eenzijdige houding. De gemeente vindt het belangrijk het handelen uit die tijd recht te zetten en heeft daarom besloten tot moreel rechtsherstel.

Het gemeentebestuur en de gemeenteraad van Den Haag hechten eraan het handelen uit die tijd recht te zetten en hebben daarom besloten tot moreel rechtsherstel. Vanaf 1 januari 2018 geldt de regeling Joods moreel rechtsherstel. De regeling moreel rechtsherstel voor de geïnterneerden uit Nederlands-Indië is conform deze regeling.

De gemeente biedt de mogelijkheid voor individueel moreel rechtsherstel voor woningeigenaren die geïnterneerd waren in Nederlands-Indië. Het gaat om woningeigenaren of hun nabestaanden die erfpacht en straatbelasting over de periode 1942-1945 hebben betaald via een naheffing. Het bedrag in guldens van destijds wordt verrekend naar de huidige waarde. De gemeente heeft hiervoor een bedrag van € 150.000 uitgetrokken.

In aanmerking komen

Om in aanmerking te komen voor individueel moreel rechtsherstel vraagt de gemeente u om te onderbouwen dat sprake is van:

- Onroerend goed in particulier bezit, waarvan de eigenaar in Nederlands-Indië verbleef en in de periode van 8 maart 1942 tot 15 augustus 1945 als burger of krijgsgevangene door de Japanse autoriteiten geïnterneerd was.
- Betaling van achterstallige erfpachtcanon en straatbelasting over de jaren 1942-1945 aan de gemeente Den Haag, waarbij deze betaling niet al op enige wijze gecompenseerd is.

Den Haag

Lees welke informatie u hiervoor nodig heeft en hoe u aan deze informatie kunt komen op de pagina: [moreel rechtsherstel voor geïnterneerden Nederlands-Indië: verzamelen benodigde documenten](#).

Aanvragen

U kunt een aanvraag indienen door het onderstaande aanvraagformulier volledig in te vullen en af te drukken en met de bewijsstukken te sturen naar:

Gemeente Den Haag
Adviescommissie Individueel
Moreel Rechtsherstel
geïnterneerden uit
Nederlands-Indië
t.a.v. mr. A.J.M. Sieben
Postbus 12600
2500 DJ Den Haag

Lever u de documenten liever digitaal aan? Dan kunt u de stukken inscannen en sturen naar het e-mailadres:

indischmoreelrechtsherstel@denhaag.nl.

Formulier:

[Aanvraagformulier Individueel Indisch moreel rechtsherstel](#)
(PDF, 102,3 kB)

Contact

Voor het aanvraagformulier kunt u terecht op:

www.denhaag.nl/indischmoreelrechtsherstel.

Heeft u nog vragen? Voor meer informatie neem contact op met Florine Lengkeek (06-46 59 74 09). Ook kunt u een e-mail sturen naar:

indischmoreelrechtsherstel@denhaag.nl. Als u uw telefoonnummer in uw e-mail vermeldt, dan neemt de gemeente binnen 1 week contact met u op.

Meer informatie

- [Raadsmededeling Start Indisch moreel rechtsherstel](#) (RIS299810)
- [Collegebesluit Individueel Indisch moreel rechtsherstel](#) (RIS299809)
- [EN English](#)
- [FR Français](#)
- [Contact](#)

Maandelijks GRATIS aan
ruim 9500 abonnees

Waardeert u ons werk?
Maak ons dan blij met uw

donatie

IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Nieuwe privacywet maakt cultuur en ons werk bijna onmogelijk

"Foto's van bijvoorbeeld Tweede Wereldoorlog in Indië en oude ansichtkaarten online tentoonstellen mag niet meer vanwege auteursrecht", zo dicteert Brussel

Archiefinstellingen hebben al vele honderdduizenden oude foto's uit voorzorg van hun websites gehaald omdat ze auteursrechtelijke claims vrezen. Een recente uitspraak van de kantonrechter in Leiden heeft archieven huiverig gemaakt, stelt Branchevereniging Archiefinstellingen in Nederland (BRAIN).

De rechter wees begin mei 2018 een claim toe in een zaak over ansichtkaarten uit de jaren '40 en '50 die Erfgoed Leiden online had gepubliceerd zonder toestemming van de fotograaf.

In totaal draaide de zaak om 25 foto's waar het archief 75 euro per stuk voor moet betalen. Maar de gevolgen van de uitspraak zijn verstrekkelijk, vreest de branchevereniging. "Het wordt bijna onmogelijk om ons werk goed te blijven doen", zegt voorzitter Chantal Keijsper. BRAIN steunt

Erfgoed Leiden in de zaak, waarin hoger beroep is aangetekend.

Ook wij als NICC Magazine zullen hiermee te maken krijgen. Wij zullen bij artikelen niet altijd meer foto's kunnen plaatsen die wij relevant vinden. Wij vragen onze auteurs om hiermee eveneens rekening te houden. Als in een

artikel door de auteur een foto wordt toegevoegd en wij zouden die in goed vertrouwen plaatsen, dan krijgen wij de rekening gepresenteerd omdat wij het online zetten, wanneer blijkt dat er auteursrechten op rusten. Tenzij de foto's van de auteur zelf afkomstig zijn.

Overname content NICC Magazine

Iedereen mocht tot op heden altijd content of delen ervan vrij overnemen, mits met bronvermelding. Ook dit is na 25 mei niet meer mogelijk, omdat de nieuwe wet van ons eist dat wij de rechten van onze auteurs beschermen. Wel mogen er stukken en passages uit NICC Magazine geciteerd worden. Deze citaten dienen dan tussen "aanhalingstekens" te staan en met bronvermelding.

Wat nu te doen met de kunst uit voormalig Nederlands-Indië?

Door: Sander van Walsum

Toen het Nusantara Museum in Delft zijn deuren sloot, stuitte het op terra incognita: wat te doen met al die kunst uit voormalig Nederlands-Indië?

Eeuwenlang hebben Europese verzamelaars enthousiast kunst- en gebruiksvoorwerpen uit overzeese gebiedsdelen ingeslagen, maar de vraag is wat we nu met al die koloniale collecties aan moeten. Donderdag staat die kwestie centraal op een congres in Leiden, met de casus van het Delftse Museum Nusantara als voorbeeld.

Dat museum bood sinds 1911 onderdak aan een grote etnografische collectie uit voormalig Nederlands-Indië. Vijf jaar geleden werd Nusantara gesloten en zag de eigenaar, de gemeente Delft, zich voor de vraag gesteld: wat moeten we met ruim 18 duizend voorwerpen uit de koloniale tijd?

Delft ging te rade bij algemeen directeur Stijn Schoonderwoerd, van het Nationaal Museum van Wereldculturen *). Die stelde zich graag beschikbaar, al was het

maar omdat we in de toekomst nog veelvuldig te maken zullen krijgen met de herbestemming, of 'ontzameling', van koloniale collecties. 'We verwachtten dat de Nusantara-operatie daarvoor bruikbare ervaring zou leveren.'

*) De instelling die in 2014 ontstond door een fusie van het Tropenmuseum in Amsterdam, het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden en het Afrika Museum in Berg en Dal.

Pim Westerkamp (links), Janelle Moerman en Stijn Schoonderwoerd bij een Indonesische sierlijst. Foto: Guus Dubbelman / de Volkskrant

Ereschuld

Eén ding stond op voorhand vast voor Delft: de collectie moest voor 'het publiek domein' behouden blijven. Dat hoefde dat niet per se het publiek domein in Nederland te zijn. Het lag in de rede, vond de gemeente, om de meeste voorwerpen te restitueren aan het land van herkomst. Aan Indonesië dus.

Niet omdat de collectie uit roofkunst bestond en Nederland met restitutie dus een ereschuld zou inlossen. 'Hooguit tien voorwerpen – een door kogels doorboord zwaard en negen speren die tijdens een van de Borneoorlogen werden buitgemaakt – zouden als roofoed kunnen worden aangemerkt', zegt de conservator Pim Westerkamp van het Nationaal Museum van Wereldculturen. Maar ook voorwerpen die, naar de maatstaven van de negentiende eeuw, correct zijn verkregen, zouden bij voorkeur naar Indonesië moeten terugkeren.

De Leidraad Afstoting Museale Objecten (Lamo) staat dit echter niet zonder meer toe.

Schoonderwoerd: 'Die schrijft voor dat eerst moet worden vastgesteld welke objecten behouden moeten blijven voor de zogenoemde collectie Nederland: het geheel

Indonesisch stuk uit de collectie van het Tropenmuseum. Foto: Guus Dubbelman / de Volkskrant

van objecten die, zoals het heet, beschermwaardig zijn en dus van restitutie moeten worden uitgezonderd. Het is logisch dat schuttersstukken tot de collectie Nederland worden gerekend, maar bij kunst- en gebruiksvoorwerpen uit Indonesië is die keuze niet zo makkelijk te maken.'

Een uitvoerige inventarisatie van de Nusantara-collectie resulteerde in de selectie van 459 voorwerpen die in Delft blijven bij Museum Prinsenhof, en het behoud van ruim drieduizend beschermwaardige voorwerpen voor de collectie Nederland – variërend van rode lakdozen tot twee oude dakpannen en gebruiksvoorwerpen die voor de Wereldtentoonstelling van 1883 naar Amsterdam werden overgebracht, om bezoekers een indruk te geven van het leven in de kolonie.

Repatriëring

De resterende 14.000 objecten zouden, zo was de bedoeling, aan Indonesië worden 'teruggegeven'.

'Wij hadden het idee dat Indonesië dat wel zou appreciëren', zegt Schoonderwoerd. 'En aanvankelijk leek dat ook het geval te zijn. Maar na een wisseling van de wacht in de top van het ministerie van Cultuur in Jakarta kregen we te horen dat Indonesië afzag van repatriëring. Het bezit al een mooie en omvangrijke collectie.'

Dus zochten Schoonderwoerd en Janelle Moerman, directeur van Museum Prinsenhof, naar andere gegadigden in binnen- en buitenland. Zo werden 2.651 items gegund aan Museum Bronbeek, 1.412 voorwerpen aan het Poppenspel Museum in Vorchten en 346 sieraden aan Museum Coda in Apeldoorn. Maar het grootste deel van de collectie – bijna achtduizend objecten – gaat, tot ieders verrassing, naar het Asia Cultural Center in Zuid-Korea, dat prijs bleek te stellen op het restant van de collectie.

De herverdeling werd te elfder ure gecompliceerd, toen Indonesië liet weten toch een klein deel van de collectie te willen hebben. Inmiddels heeft een Indonesische delegatie zo'n 1.501 voorwerpen geselecteerd. Eén daarvan, een gouden kris, is vorig jaar door minister-president Rutte aan de Indonesische president Joko Widodo overhandigd.

Wat Schoonderwoerd ervan heeft geleerd? Dat de Nederlandse wetgeving niet is ingesteld op restitutie. Dat de opvattingen over 'wat interessant en beschermwaardig is' niet altijd hetzelfde zijn in Nederland en in de landen van herkomst. Dat de restitutie van roofkunst, zeker als die tot de collectie Nederland behoort, nog veel ingewikkelder zal zijn dan de ontzaming van de Nusantara-collectie. En – last but not least – dat er een protocol moet komen met richtlijnen voor de omgang met dubieus museumbezit.

Schoonderwoerd: 'We hebben wel kaders om te bepalen wat we als Nederland willen houden, maar we hebben nog geen kaders om te bepalen wat hier op morele gronden níét zou mogen blijven. Daarom ontwikkelden we de afgelopen maanden een protocol, met criteria aan de hand waarvan kan worden bepaald of en wanneer een object zou moeten teruggaan naar het land van herkomst. Binnenkort gaan we ermee werken, voor zover we weten als eerste museum in Europa.'

Indonesisch stuk uit de collectie van het Tropenmuseum. Foto: Guus Dubbelman / de Volkskrant

De vrees dat straks complete collecties naar de landen van herkomst zullen verdwijnen, is volgens Schoonderwoerd ongegrond. 'De komende jaren gaan wij van elk object in onze nationale collectie na hoe het hier is terechtgekomen. Ik verwacht dat dit onderzoek zal laten zien dat het onzin is om te beweren dat onze depots tot de nok toe gevuld liggen met oorlogsbuit en gestolen goed. Juist van dit soort karikaturen moeten we af. Alleen zo komen we verder met dit gevoelige onderwerp.'

Diaspora van een museumcollectie

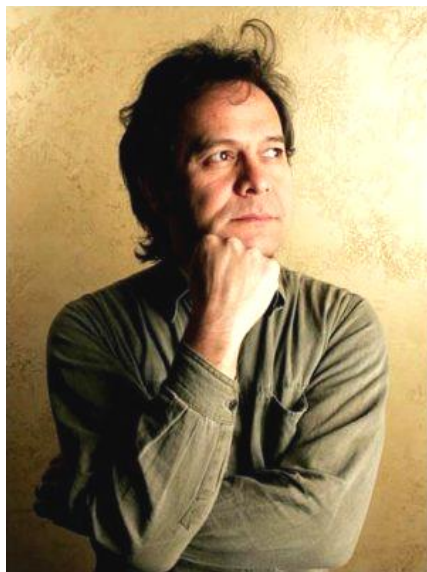
Museum Nusantara in Delft was het residu van de zogenoemde Indische Instelling – een opleiding voor bestuursambtenaren in het voormalig Nederlands-Indië – die van 1864 tot 1901 in Delft was gevestigd. De voorwerpen die uit Indonesië werden ingevoerd, dienden als lesmateriaal voor de studenten. De collectie werd uitgebreid door schenkingen van oud-studenten en -docenten vanuit de toenmalige kolonie. Nadat de opleiding naar Leiden was verplaatst, werd de collectie tentoongesteld in een bovenzaal van Museum Prinsenhof, waar in 1911 het Etnografisch Museum werd gevestigd. Later verhuisde dit museum, onder de naam Volkenkundig Museum Nusantara – zoals de Indonesische archipel wordt genoemd – naar het Sint Agathaplein in Delft.

Het museum – een gemeentelijke instelling – voorzag in een behoefte, zegt Pim Westerkamp, voormalig conservator van Nusantara. 'In 1993 hadden de Delftse gemeentemusea een topjaar met een tentoonstelling over koffie. Met allerlei publieksacties trokken ze 75 duizend bezoekers in vier maanden tijd.' Later zette de neergang in. Toen de gemeente Delft, geplaagd door financiële rampspoed bij de aanleg van de spoortunnel, op zoek ging naar bezuinigingsposten, vormde Museum Nusantara – samen met Museum Lambert van Meerten – een makkelijke prooi. Nu is een klein deel van de collectie terug in Museum Prinsenhof, waar het ruim honderd jaar geleden allemaal begon. De rest zal worden verspreid over elf Nederlandse en zes buitenlandse instellingen.

Bron: De Volkskrant

Leonard Retel Helmrich geridderd

Leonard Retel Helmrich ontving op dinsdag 5 juni 2018 een Koninklijke onderscheiding. Hij werd benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Hij kreeg deze onderscheiding voor zijn bijzondere prestaties als regisseur, producer en editor van diverse films en documentaires. Burgemeester Weterings reikte de onderscheiding uit tijdens de première van de documentaire 'Klanken van Oorsprong' in de bioscoop Cinecitta in Tilburg.

Leonard Retel Helmrich (58) is sinds 1990 actief als regisseur, producer en editor van films en documentaires. Hij staat bekend als één van Nederlands beste documentairemakers en is een autoriteit op dat gebied in de internationale filmwereld. Hij is weliswaar een inwoner van Amsterdam, maar geboren en getogen in Tilburg. Zijn eerste film 'Het Phoenix Mysterie' speelde

zich af in Tilburg. De toenmalige burgemeester Gerrit Brokx had in deze film een rol. Later is Leonard Retel Helmrich zich meer gaan toeleggen op het maken van documentaires.

Zijn eerste documentaire 'Moving Objects' won in 1991 meteen een prijs in San Francisco. Dat was het begin van een lange reeks successen. Met zijn documentaires die hij daarna maakte, won hij internationaal vele prijzen en awards.

Bij het draaien van zijn documentaire 'Jemand auf der Treppe' ontwikkelde hij bovendien een speciale filmtechniek, de zogenoemde Single Shot Cinema, waarmee het mogelijk is om een film op te nemen in één shot. Op basis van deze filmtechniek is hij in 2011 benoemd tot hoogleraar aan de New York University. Later is deze techniek overgenomen door veel internationale filmers.

Leonard Retel Helmrich won wereldwijd prijzen en onderscheidingen met het drieluik van zijn hand: 'Stand van de Zon', 'Stand van de Maan' en 'Stand van de Sterren'.

In deze documentaires volgde hij twaalf jaar lang in Indonesië drie Indonesische generaties uit één familie. Bijzonder is dat hij al het prijzengeld dat hij won, heeft geschonken aan de mensen in Indonesië die een rol hebben gespeeld in zijn documentaires. Sinds 2015 maakt Leonard Retel Helmrich bovendien deel uit van de Amerikaanse Oscar Jury.

De documentaire Klanken van Oorsprong brengt een stuk 'vergeten' geschiedenis van Nederland voor het voetlicht. Na de onafhankelijkheid van Indonesië raakten honderdduizenden Indische Nederlanders op drift.

Niet meer welkom in hun geboorteland, vluchtten ze noodgedwongen naar Nederland. Onder hen waren muzikanten die van beslissend belang werden voor de popmuziek in Nederland en ver daarbuiten, zoals bijvoorbeeld de Tielman Brothers, Javalins, Crazy Rockers en andere Indo-Rockers, de Blue Diamonds, Anneke Grönloh, Boudewijn de Groot, Liesbeth List en Sandra Reemer.

Ze werden bekende en geliefde Nederlandse muzikanten. Over

hun Indische verleden zwijgen ze meestal. Ze vertellen in deze documentaire allemaal hun eigen persoonlijke verhaal: over Indië en de komst naar Nederland, hun successen en de rol die hun Nederlands-Indische achtergrond altijd is blijven spelen in de muziek die zij maakten.

De film zorgt er niet alleen voor dat deze muzikanten gehoord worden, maar ook dat onze vaderlandse geschiedenis (her)-ontdekt wordt. Daarom wordt er naast het realiseren van de film ook een educatief programma opgezet en een tentoonstelling ontworpen met de titel 'Waarom

wisten wij dit niet?' Leonard Retel Helmrich is verantwoordelijk voor een heel groot deel van het camerawerk van deze film, die hij samen met zijn zus en regisseur Hetty Naaijkens-Retel Helmrich maakte. (John Geerts)

zoekt donateurs

Het **Indisch Platform** behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het **Indisch Platform** - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. **NL84 INGB 0088 3644 67** t.n.v. Indisch Platform

Het verborgen leed bestaat nog steeds.....

Door: Han Dehne

De foto's bij dit artikel spreken voor zich. Bijna iedereen kent ze wel. Menigeen kan zich dit nog herinneren of heeft het aan den lijve meegemaakt.

Sommige Nederlanders ergeren zich regelmatig aan de kennelijk boosheid, afkeuring en haat die in allerlei commentaren worden geuit aan het adres van Nederlanders. *En ik blijf het hardop uitroepen: bij deze wil ik duidelijk maken dat dit niet individuele Nederlanders betreft.*

Het is altijd bedoeld als verwijten aan de Nederlandse overheden.

Slechts een beperkt aantal Nederlandse individuen uitte zich toen erg negatief, maar dat kon alleen het gevolg zijn van het eigen oorlogsverleden ten opzichte van de Duitse overheersing en hun onbekendheid met dat wat in het voormalig Nederlands Indië werkelijk was gebeurd.

Vele Indische en Molukse mensen, zijn voor een belangrijk deel slachtoffer van een geschiedenis in de Oost die door de opeenvolgende Nederlandse overheden

niet naar behoren is afgehandeld. Daar gaat dit artikel over.

Er zijn veel Indische gezinnen na de tweede wereldoorlog vertrokken naar de een of andere bestemming in de wereld. De meesten zijn in Nederland aangekomen, een deel is naar Nieuw Guinea vertrokken, naar Australië, Nieuw Zeeland, naar Amerika en sommigen zelfs naar Zuid-Afrika. De repatriëring heeft vele gezinnen uit hun natuurlijke omgeving gehaald, ik bedoel daarmee: het geboorteland.

Vele gewoontes die men van jongs af aan had leren kennen moesten in de nieuwe vreemde landen, het

eerst veranderd worden. Je moest je aanpassen, assimileren, en dat ging tegen de vastgeroeste levensgewoontes in van vooral de oudere Indische en Nederlandse mensen uit de tropen.

Aanpassen moest je, anders kon je niet overleven, want jouw oude "ik", moest ineens een nieuwe "ik" worden met gevolg dat het vooral bij de oudere Indo's nogal wat invloeden had.

Als je jong bent, ben je iets flexibeler, hoewel het toch al frustraties binnen in jezelf oproept als je op een ongecontroleerd moment jezelf was en je door je Hollandse omgeving op harde wijze werd gecorrigeerd.

Men vond je dan eigenaardig en lieten dat dan ook blijken, ja soms met een afwijzende houding. Dus je lette er in het vervolg wel op, om niet al te zeer als vreemdeling gekenmerkt te worden.

Je voelde je toch Nederlands? Je sprak de taal en kende het land en zijn cultuur op je duimpje. *Piece of cake toch, dat aanpassen.*

Maar je had een raar accent, rook vaak naar knoflook en andere kruiden, en sommige Nederlandse uitdrukkingen kende je niet.

Maar is dat wel zo raar? Hebben zij zich niet totaal moeten geven om "echt" aangepast te raken? Hadden zij daarbij niet iets wat tegenstribbelde in hun binnenste, dat protesteerde iedere keer als het gevoel naar boven komt, dat je jezelf aan het verloothenen was?

De oudere generatie had geen tijd om te treuren over het verlies van familie, land, beroep en belevenissen uit de oorlog. Velen moesten zich gelijk weer op het heden van toen storten omdat de situatie zo verschillend was dan die 5 of 10 jaar eerder voor de oorlog. Men kon de trauma's opgelopen in de kampen, interneringsgebieden, vernederingen en angsten niet verwerken omdat de tijd het hun niet gunde.

Van het ene ogenblik op het andere werd men geconfronteerd met de wrede naweeën van een onafhankelijkheidsoorlog. Om nog maar niet te spreken over de Jappentijd en de ontberingen in diverse interneringskampen. Maar ook zij die de "buitenkampers" worden genoemd waren net zo goed slachtoffers van hun situatie.

Er zijn heden ten dage nog vele ouderen die de terugslag moeten verwerken. Waar eerst trauma's konden worden beheerst door erover te zwijgen en ze niet te tonen aan de buitenwereld, deels uit onmacht en bang voor de eigen emoties die men dan moest tonen en daardoor zichtbaar werden, en deels omdat je er met niemand over kon praten, was de kracht eruit en kostte het steeds

meer moeite. Je had geleerd om niet te zeuren, je was opgevoed met een harde discipline die openlijke emoties niet toestaat, ook uit persoonlijk veiligheidsgevoel.

Daarnaast moest je leven met het gegeven dat je moest zwijgen, omdat de mensen die de oorlog in Nederland hadden meegemaakt het ook zwaar hebben gehad. De enkeling die zijn of haar verhaal uit Indië wilde doen werd al gauw het zwijgen opgelegd met als argument dat de Duitsers heel erg waren geweest en dat de mensen in Indië nog geluk hadden omdat het fruit en zo gewoon aan de bomen groeiden.

De voortdurende herbeleving van de trauma's uitte zich door ongecontroleerde uitbarstingen die vaak op de kinderen werden afgereageerd. Het gevolg was mishandelingen, verslechterde verbintenisgevoelens, ook vaak waren de ouders emotioneel zo ver gesloten dat je niet kunt spreken van gezinswarmte en genegenheid. Dat konden veel ouderen niet meer opbrengen. Het is helaas zo dat er vele ouderen deze trauma's in hun graf hebben meegenomen en dat deze hun levensvreugde zeer hebben beperkt.

Was het maar zo dat ze hulp hadden gezocht. Hadden zij maar de hulp gehad die men heden ten dage kan bieden in diverse opvangcentra, gespecialiseerd in traumaverwerking.

Nu zijn er speciale instellingen waar men behandeld kan worden. Ik noem hierbij de stichting 45 in Oegstgeest en de Sinai-centra in Amersfoort en Amstelveen. (waar ook mijn echtgenote bijna 3 jaar is behandeld)

Maar als je denkt dat vele lotgenoten die weg zoeken dan heb je het mis. De Indische man of vrouw was te bang en te gesloten om hulp te vragen, men ervaarde hulp als zwakte en als je naar een psycholoog gaat ben je getikt.

Het is de verkeerde opvatting, helaas, want hulp kan de levensvreugde bevorderen. Je angsten en de daarbij gepaard gaande isolatie van emoties die eruit willen breken laten gaan, zodat je meer toegankelijk bent voor je omgeving.

Eindelijk vrij van innerlijke belevenissen van vroeger. Eindelijk rouwen om iets wat je is overkomen. Ja, eindelijk het verdriet laten gaan zoals het zich binnen in je opgesloten aanvoelt.

Ik merk dat soms Indische mensen om mij heen, voornamelijk de wat ouderen, zich gedragen alsof de wereld om hen heen nog steeds vijandig is. De vaak gecamoufleerde gesloten instelling naar anderen toe, terwijl men met een schijnvertoning van openheid de wereld, de ware belevingen onthoudt.

Als getraumatiseerde kun je niet anders dan jezelf anders voordoen dan wie je bent.

De wereld is vijandig en je bent altijd alert, jouw echte genegen-

heid en andere gevoelens zijn vaak geblokkeerd. Het liefste verblijf je dan in je huis en als men buitenshuis onaardig tegen je doet, zie je dat als een bevestiging van wat je jezelf inbeeldt.

Dit alles heeft zijn tol geëist, kinderen die hun vader als rationeel en emotioneel ervaren, problemen met uitingen van emotionele blijdschap, emotionele bindingsangst, naar anderen toe. In je leven heerst het regime van de voorzichtigheid en oplettendheid, de nachtmerries, en de blokkade van zichtbare spontaniteit die anderen van je verwachten, en waardoor je vaak tegen onbegrip aan loopt dat heel vaak resulteert in een ongewilde verwijdering.

Ook het beroerde beleid van de Nederlandse overheden geeft aan dit soort gevoelens een voedingsbodem. Het niet erkennen van de meer dan slechte opvang in Nederland van de Indische landgenoten, is een doorn in het oog. Alles zijn zij kwijtgeraakt. Land, geld, have en goederen. Zelfs het speelgoed beertje dat met de kinderen mee naar bed ging was weg voor altijd. Zij moesten het verder allemaal zelf rooien.

En dat hebben ze gedaan die moeders en vaders van toen. Er was geen tijd voor praten en denken, nee, zo snel mogelijk moest het Nederlandse leven worden opgepakt en verder geen gezeur, want de Nederlanders hadden het al zo moeilijk gehad. Dus niet klagen, maar slikken en schikken.

Velen van hen waren in dienst van de overheid in Nederlands Indië, en hebben nog steeds salarissen, over de oorlogsjaren, tegoed. Ook andere betalingen die Indonesië heeft gedaan zijn nooit doorbetaald aan de rechthebbenden. Elke vorm van een eerlijke tegemoetkoming voor al die mensen die have en goed verloren hebben en in Nederland terecht zijn gekomen zijn tot op heden voortdurend in de steek gelaten. Ik kan er niet dikwijls genoeg over

vertellen. Het is de schande die kleeft aan de Nederlandse politiek. Zelfs de destijds ontstane Molukse Kwestie kon alleen maar uit de hand lopen door de halsstarrige houding van diezelfde overheid. Nee, Indonesië kon nooit meer Nederlands Indië worden, dat was een politieke onmogelijkheid maar de wijze waarop dit proces is verlopen was absoluut verkeerd.

De Nederlandse overheid heeft zich in allerlei zaken altijd gedistantieerd met de boodschap dat zij in dienst waren van de Nederlands-Indische overheid en dus niet van Nederland. Soms als je daar aan denkt dan zakt mijn broek af.

De Indische Nederlanders die land, have en goed hebben moeten achterlaten in Indië en het leed van de Japanse bezetting en de onafhankelijkheidsstrijd van de Indonesiërs achter zich hadden. Niets, niets en nog eens niets..... Het verborgen leed bij Indische mensen dragen velen ongemerkt met zich mee tot het einde. Vaak dierbaren achterlatend die hun eigen ouder nimmer echt hebben leren kennen.

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

Sophiahof

Van Indië tot nu

Onder deze titel houdt de redactie van NICC Magazine u maandelijks op de hoogte van nieuws, actualiteiten en het programma van de nieuwe Indische Ontmoetingsplek Sophiahof

Een Indische skyline

Door: Ricci Scheldwacht

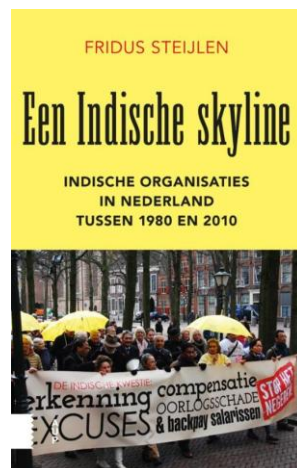
Op zaterdag 17 februari vond in het Indisch Herinneringscentrum (IHC) in Den Haag de presentatie plaats van het boek *Een Indische skyline. Indische organisaties in Nederland tussen 1980 en 2010*. Daarin bespreekt Fridus Steijlen een aantal Indische organisaties die bepalend zijn geweest voor het beeld van Indisch Nederland dat zich door de jaren heen vormde. Hoe zag dat beeld eruit en hoe veranderde dat in de loop van de tijd? Welke invloed oefenden de organisaties daarbij uit? En hoe verhielden ze zich tot elkaar en de wereld daarbuiten?

'Zoals de contouren van een skyline door gebouwen bepaald worden, zo bepaalden de Indische organisaties de contouren van Indisch Nederland. Door hun activiteiten, de discussies die werden gevoerd en de manier waarop ze naar buiten traden, bepaalden die Indische organisaties het beeld dat vervolgens over dat Indisch Nederland bestond,' aldus Steijlen in zijn boek.

Na een welkomstwoord door IHC-directeur Yvonne van Genugten en uitgever Jan-Peter Wissink (Amsterdam University Press) volgde een korte inleiding van Rinus Penninx, professor emeritus etnische studies aan de Universiteit van Amsterdam. Die betoogde dat organisaties een goede graadmeter zijn voor de mate waarin migrantengroepen – in dit geval mensen met wortels in Nederlands-Indië – hun plek in de Nederlandse samenleving hebben

gevonden. 'Organisaties mobiliseren en kristalliseren houdingen en ambities van individuen,' aldus Penninx. 'Organisaties zorgen voor selectie: niet iedere individuele ambitie wordt gedeeld.'

Welke organisaties slagen erin mensen aan zich te binden? Welke organisaties lukt dat niet? Organisaties die geen steun ontvingen, overleven het niet.

Vervolgens was het de beurt aan de auteur zelf, die in grote lijnen de inhoud van zijn boek besprak en de lange ontstaansgeschiedenis die daaraan vooraf ging.

Ontmoetingen met Indische mensen, die hun persoonlijke verhalen vertelden aan de onderzoekers van het KITLV (Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde) – het instituut waaraan Steijlen is verbonden – stonden aan de basis. Steun was er ook vanuit verschillende Indische organisaties. Een voortrekkersrol daarbij was weggelegd voor het Indische Wetenschappelijk Instituut (IWI),

met wie samen een digitale onderzoeksgids voor Indisch Nederland werd gemaakt. De financiële ondersteuning daarvoor kwam van stichting Het Gebaar.

Het Gebaar werd in het leven geroepen nadat de Indische Nederlander Gerrit van der Schuyt tijdens de herdenking op 15 augustus bij het Indisch Monument in Den Haag een ei naar minister-president Ruud Lubbers had gegooit. Deze gebeurtenis was aanleiding voor het ontstaan van een overleg tussen de Nederlandse regering en Indisch Nederland. Het Gebaar werd in het leven geroepen als tegemoetkoming voor de kille ontvangst. Naast de individuele uitkeringen kon men ook subsidies aanvragen voor collectieve projecten. Tal van Indische initiatieven werden in deze periode gerealiseerd. Maar Het Gebaar zorgde ook voor verdeeldheid in Indisch Nederland.

In plaats van de Indische gemeenschap spreekt Steijlen over Indisch Nederland. De Indische gemeenschap is te gemêleerd en te divers om van een hechte gemeenschap te kunnen spreken, aldus Steijlen. Onder de achterbannen van de Indische organisaties bestonden grote etnische en historische verschillen. Die verschillen zijn er nog altijd.

Ook de doelstellingen van de Indische organisaties lopen uiteen. Steijlen noemde de slachtofferorganisaties, de belangenbehar-

tigers, de culturele organisaties, de media, de herdenkingsorganisaties en herinneringscentra. Aan de hand van enkele jongerenorganisaties die hij ook besprak, werd heel duidelijk hoe moeilijk het is om het voortbestaan van een Indische organisatie te continueren. De meeste jongerenorganisaties hielden het niet langer vol dan een paar jaar.

Daarom was het bijzonder dat Steijlen na de pauze in gesprek ging met Siem Boon, directeur van de Tong Tong Fair en Geert Onno Prins, uitgever van het Indisch maandblad *Moesson*. De beide organisaties werden al opgericht in de jaren vijftig van de vorige eeuw. In de Indische skyline nemen ze een prominente plaats in. Hoe slaagden zij erin om zonder structurele subsidie van de overheid hun bestaansrecht te bestendigen? Hoe gaan zij om met hun vaak zeer kritische achterban? En hoe kijken zij naar de toekomst?

Siem Boon vertelde ondermeer over de samenwerking met andere organisaties, die niet altijd even gemakkelijk is, maar wel de deuren heeft geopend naar de fondsen voor de toekenning van projectsubsidies. Ook sprak ze de hoop uit dat die samenwerking in de toekomst zal leiden naar een vanzelfsprekender plek van de Indische cultuur en geschiedenis in die van Nederland. Geert Onno Prins zei dat het belangrijk was

om als eigen koers te varen en daarbij goed naar de eigen lezers te luisteren. Hij sprak zijn zorg uit over de rol die Indisch Nederland, als het niet oppast, krijgt opgedrongen in het huidige slavernijdebat.

Yvonne van Genugten, directeur IHC, die eveneens deelnam aan het podiumgesprek sprak de ambitie uit om van het Indisch Herinneringscentrum een plek te maken waar veel mensen zullen komen om meer kennis op te doen van het Nederlands-Indische verleden als deel van de Nederlandse geschiedenis. Ook sprak ze de hoop uit op een skyline van gebouwen die met elkaar verbonden zijn, als bewijs van een geslaagde samenwerking tussen de Indische organisaties.

Indisch Herinneringscentrum

Eerder noemde Steijlen het Indische een syncretisme. Het woordenboek geeft als betekenis van syncretisme: een versmelting van verschillende levensbeschouwingen, godsdienstige opvattingen en inzichten zonder dat een volkomen innerlijke eenheid ontstaat. Juist die versmelting van verschillen en de onderlinge fricties die daarmee dikwijls gepaard gaan, zorgen ervoor dat het Indische door de buitenwereld niet altijd begrepen wordt.

Bij het vormgeven van de Indische skyline van de toekomst zal dat

niet anders zijn. Hoe de Indische skyline zich zal ontwikkelen hangt af van hoe de dragende organisaties zich ontwikkelen.

'De skyline zal voorlopig wel gedomineerd worden door de cultuurondernemers, mogelijk een tijdschrift als *Moesson* en het Indisch herdenkingscentrum. Welk beeld zij van Indisch Nederland zullen geven, zal afhangen van de vraag en of zij voldoende publiek zullen weten te trekken met hun activiteiten,' is de laatste zin in het boek van Fridus Steijlen. De toekomst zal leren of deze bijeenkomst, waarin hij Tong Tong Fair, *Moesson* en Het Indisch Herinneringscentrum op het podium bijeenbracht wellicht een sleutelmoment is geweest. Wat er werd gezegd stemt tot hoop voor de toekomst. Vooral omdat aan het einde van de middag uitgever Jan-Peter Wissink van Amsterdam University Press erop wees dat wat er op het podium werd besproken stof was voor wel vijf boeken. Een uitgelezen kans en een directe uitnodiging aan de aanwezigen om het Indische verhaal verder over het voetlicht te brengen.

Een Indische Skyline is uitgegeven door **Amsterdam University Press** en nu verkrijgbaar bij de boekhandel en bij de uitgever: <http://nl.aup.nl/books/9789462987005-een-indische-skyline.html>. Prijs: € 19,99.

Nieuws van Moluks Historisch Museum

Nederlandse Veteranendag

Op 30 juni vindt weer de jaarlijkse Nederlandse Veteranendag plaats in Den Haag. Ook Molukse veteranen zullen aanwezig zijn en in een stand informatie geven over de gedeelde geschiedenis van Nederlanders en Molukkers. Het is een evenement voor iedereen.

Gedurende de gehele dag (9.00 tot 17.30 uur) is er veel te doen op het Haagse Malieveld, met muziek, eten en drinken, enz. Voor de Kids is er ook van alles te doen. Zo kun je op een tank klimmen, is er een vliegsimulator en een klimmuur in de Kids

Corner. Om 13.00 uur wordt het startschot gegeven op het Malieveld met een Houwitser, een zogenaamde 25-ponder, waarna het defilé begint. Meer informatie is te vinden in het uitgebreide artikel over de Nationale Veteranendag op pagina 14.

Molukse ouderendag in teken van 70 jaar Pelita

In november vorig jaar vierde Stichting Pelita haar 70-jarig jubileum. Dit wordt nog steeds met de achterban gevierd en dit jubileumjaar wordt pas in november 2018 afgesloten, waarover in een latere editie van NICC Magazine meer. Daarom staat ook de komende Jaarlijkse Molukse Ouderendag in het teken van dit jubileum. Zoals elk jaar wordt deze ouderendag gehouden in de Veluwehal in Barneveld op 30 juni aanstaande.

De documentaire "Achter elk zwijgen zit een verhaal, van opvang naar zorg" die naar aanleiding van het jubileum werd gemaakt, zal in een aparte zaal voor belangstellenden te zien zijn. Daarin onder andere ook leuke beelden van de vijftiende Molukse Ouderendag.

Aanwezigen op 30 juni krijgen ook de gelegenheid mee te denken over de toekomst van de Molukse Ouderendag. De ouderendag is in de loop der jaren een begrip geworden binnen de Molukse gemeenschap, niet alleen als cultureel evenement, maar ook als sociaal gebeuren. Hoe gaan we dit nu in de nabije toekomst vormgeven, ook nu de eerste generatie er bijna niet meer is en

steeds meer tweede generatie Molukkers tot de doelgroep van Stichting Pelita behoren?

Zoals gebruikelijk blijft de Molukse Ouderendag natuurlijk ook een feest van ontmoeting. Het is altijd weer een blij weerzien met (oude) vrienden, kennissen en familieleden. Muziek, ook uit de jaren vijftig, theater, zang, dans, een moderne Molukse kledingshow, het is maar een greep uit het programma-aanbod, waarbij een keur aan Molukse artiesten en muzikanten haar opwachting zal maken.

In de zalen staan standhouders met diverse producten en er is een speciale stand met Voorlichtingsmateriaal ten behoeve van Molukse ouderen. Allerlei Molukse gerechten en dranken zijn tegen redelijke prijzen verkrijgbaar. Voor vragen over de wetten voor oorlogsgetroffenen kan men ook hier bij de Pelita-stand terecht. Een medewerker van de Pensioen- en Uitkeringsraad is ook aanwezig om uw vragen te beantwoorden.

De dag die om 10.00 uur begint, eindigt om 17.00 uur en is bedoeld voor personen van 55 jaar en ouder. Er is een inloop van een uur dus om 11.00 uur gaat het daadwerkelijke programma

van start. De toegangsprijs bedraagt € 8,00 per persoon. Wilt u meer informatie, bel Stichting Pelita: 088-3305111. Of stuurt u een e-mail naar info@pelita.nl.

Programma 16^e Landelijke Molukse Ouderendag

1. Huisband: "Remmen Los", 10.00-10.50 uur
2. Tifagroep: "Kawan-Kawan" uit Almelo, 11.00-11.10 uur
3. Openingswoord directeur van Stg. Pelita, mevr. Drs. H. Ferdinandus, waarna 1 minuut stilte, 11.10-11.20 uur
4. Optreden dansgroep "Tjili Padi" uit Barneveld, 11.25-11.45 uur
5. Optreden van een Kerkkoor uit Wierden, 11.55-12.10
6. Tifagroep: "Kawan-Kawan" uit Almelo, 12.15-12.30
7. PAUZE. Huisband "Remmen Los", 12.35-13.25 uur
8. Show Molukse klederdrachten o.l.v. June Nikijuluw (Jakarta), 13.35-13.55 uur
9. Optreden Jimmy Belmartin, 14.00-14.45 uur
10. Theatergroep: "Mata Hary", 14.55-15.40 uur
11. Dankwoord, 15.45 uur
12. Muzikale afsluiting: Alex Pattipeiluhu & Friends, 15.55-16.55 uur
13. Einde, 17.00 uur

Sophiahof – Sophialaan 10 – 2514 JR Den Haag – Tel: 070-2002500

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een **GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE**
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Nederlandse Veteranendag 2017

Elk jaar op de laatste zaterdag van de maand juni vindt de Nederlandse Veteranendag plaats, die groots gevierd wordt in Den Haag. Het Malieveld is op 30 juni omgetoverd tot een groot festivalterrein, door de binnenstad van Den Haag wordt een defilé gehouden waaraan ruim 4500 veteranen, alsmede veel muziekkorpsen en antieke en moderne legervoertuigen meedoen en in de lucht een Fly-past van moderne en historische vliegtuigen en helikopters.

Sinds 2005 is de Nederlandse Veteranendag dé dag waarop de Nederlandse samenleving in brede zin haar erkenning en waardering voor het werk van de veteranen uitdrukt. Een nationaal evenement waar Nederland haar meer dan 110.000 veteranen in het zonnetje zet en bedankt voor hun inzet, nu en in het verleden, in dienst van de vrede.

**Programma Binnenhof:
aanvang 10.20 uur**

Zoals ieder jaar vindt in aanwezigheid van de Koning, de

minister van Defensie en de minister-president de opening van Veteranendag plaats in de Ridderzaal (aanvang 10.20 uur), gevolgd door de medaille-uitreiking op het Binnenhof (aanvang 11.30 uur). Deze onderdelen zijn te volgen op schermen op het Malieveld, via de website en op televisie NPO 1.

Nationaal defilé en Fly-past: aanvang 13.00 uur

Kom kijken naar de ruim 4500 veteranen en militairen die in de Haagse Binnenstad defileren voor de Koning. In het defilé rijden ook paarden en verschillende historische en moderne militaire voertuigen mee.

**Malieveld: 9.00 – 17.30
uur**

Gedurende de hele dag is er een gezellige bijeenkomst op het Malieveld, met muziek, eten en drinken. Dit programma is toegankelijk voor iedereen. Voor kinderen is er van alles te doen in de Kids Corner, er is een vliegsimulator en een klimmuur.

**Plazatheater Malieveld
11.00 – 17.00 uur**

Doorlopend optredens met diverse artiesten en muzikanten.

**Muziekpodium Malieveld:
14.30 – 17.15 uur**

Het programma op het Malieveld wordt feestelijk afgesloten met muziek. Op het hoofdpodium worden diverse optredens verzorgd. Met als klap op de vuurpijl een optreden van René van Kooten en Brigitte Heitzer met het orkest van de Koninklijke Marinierskapel. Zij sluiten de dag hiermee af.

Einde programma 17.30 uur. Kijk voor de laatste details:

https://www.veteranendag.nl/wp-content/uploads/2018/04/NLVD_2018_Algemene_Flyer.pdf

Ebbe op Java

Door: Chris Ebbe

Een serie korte reisanekdotes over de dagelijkse beslommeringen op Java in Indonesië

Van A naar B

We staan langs de kant van de weg, steken onze hand op voor een taxi. Stopt niet, de volgende ook niet. Bus 11 kunt u ook nemen, hadden we gehoord. Een Toyota minibusje komt aanrijden, een 11 op de voorruit. Hij stopt. Het schuifdeurtje staat open. We wurmen ons naar binnen, persen ons tussen de medepassagiers.

Met de wind waait stof en uitlaatgas naar binnen, vermengt zich met de warmte en lijflucht van de passagiers. Een jongeman met rugzak tikt tegen het plafond, busje stopt, hij stapt uit. We zijn nog maar met z'n tienen. Het licht nauwelijks op. Langs de weg staan nieuwe klanten, drie meiden. Ze kijken naar binnen,

stappen teleurgesteld achteruit, te vol denken ze. De chauffeur buigt zich over de lege stoel naast hem, opent het portier, wenkt, wijst naast zich en naar achteren. Twee van de meiden gaan bij hem zitten, de derde komt bij ons. Haringen in een blik, alleen de tomatensaus ontbreekt.

Een man wijst naar een rood koekblik langs de kant van de weg. 'Bajai, bajai', roept hij en doet een deurtje open. We stappen in, schuiven met ons achterste over de hompige kussens. De man klimt op het zadel voorin, start de oude bromfietsmotor. Het hort, het stoot. We knetteren nachtelijk Jakarta in. Onze chauffeur geeft

gas, rammelend rijden we gelijk op met mede-koekblikken. Links en rechts passeren de scooters met snelheden alsof zij de TT van Assen rijden.

We maken een u-bocht, rijden tegen het verkeer in. Felgele ogen komen op ons af, worden groot als schotels. Op het nippertje ontwijken we de aanstormende auto's. We komen tot stilstand op de stoep voor het *WTC Mangga Duo*. '12.000', zegt de chauffeur. 'Spannender dan in een roller coaster', vinden wij. En dat voor maar vijfenzeventig eurocent.

Chris,
Jakarta, 24 november 2014

Help mee met indexeren Oost-Indisch Boek

Door: Maarten Fornerod

We meldden al de succesvolle indexatie van het Korps Pupillen door ons [mensenmassa-project](#). 2.400 pupillen van wie de ouders, geboorteplaats en geboortedatum nu snel zijn te achterhalen.

We vervolgen dit project op dezelfde leest, maar een tikje groter, het indexeren van ca. 23.000 extracten uit het Oost-Indisch Boek. Het gaat hier om onder-officieren en minderen die in Indië zijn aangenomen bij het

KNIL, en die net als de pupillen voor het grootste deel geboren zijn buiten Nederland. We beginnen in 1834 omdat de vroege formulieren een ander formaat hebben. Die komen nog als toetje.

4 2 1 3

EXTRACT uit het Stamboek van *van der Pol, Jan Gerrit.*
No. *15699*, op het Stamboek bij den Generalen Staf.

Namen der ouders, datum van geboorte, geboorteplaats, laatste woonplaats en signalement.	Wanneer en op welke wijze in dienst getreden, omschrijving van zijn aangegaan accoord en verdere militaire loopbaan.
Vader <i>Jan Gerrit</i> Moeder <i>Johanna Engelina Kruis</i>	<i>6 Maart 1868 te Willem I vrijwillig aangegaan voor 3 jaren hij is op 2000 ontslagen als Kapitein 2 Klasse in het 1ste Regiment der Artillerie</i>

EXTRACT uit het Stamboek van *Brassie Annan* op het Stamboek bij den Generalen Staf. *181007*

Namen der ouders, datum van geboorte, geboorteplaats, laatste woonplaats en signalement.	Wanneer en op welke wijze in dienst getreden, omschrijving van zijn aangegaan accoord en verdere militaire loopbaan.	Gedane den Wanneer
Vader	<i>Op den 8 November 1818 vrijwillig aangegangen als Soldaat voor den 1ste Regt. van 16e Liniere</i>	
Moeder	<i>om te dienen bij het 1ste Regt. van 16e Liniere, aan handgeld toegeestaan Rte. van 17 Regener</i>	
Geboren te	<i>Effertoko 1 April 1820</i>	

(Vorige pagina) Jan Gerrit van der Pol, No. 58699.

(Boven) Extract Annan Kwassie, geb. 1820 Effertoko, Afrika.

Help hier mee bij het indexeren van het Oost-Indisch boek. Als iedereen een handje helpt zijn we voor de zomervakantie klaar.

interessant maar ook veelbewogen. Ze waren in het gebied dat we nu Ghana noemen slaven van het Ashanti-koninkrijk.

gelijkgesteld aan Europeanen, en velen hebben nageslacht achtergelaten in een Indo-Afrikaanse gemeenschap, waarvan veel nazaten nu in [Nederland leven](#). Afrikaans DNA maakt daarom ook vaak deel uit van Indisch DNA.

Instructies

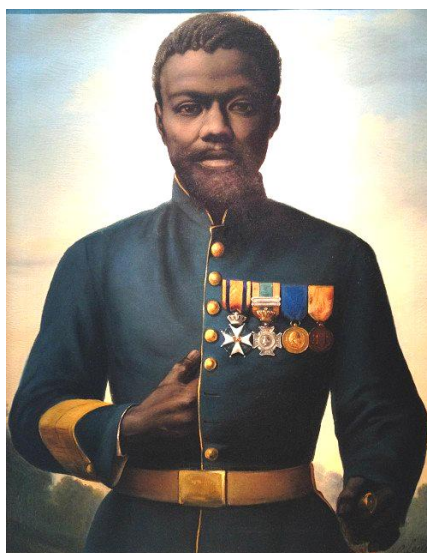
Er hoeven maar maximaal 4 velden ingevuld te worden:

1. Achternaam of enige naam
2. Eventueel voorvoegsel
3. Voorna(a)m(en). Bij de vroege extracten soms afwezig.
4. Stamboeknummer. Dit is het getal achter het voorgedrukte 'No.', negeer andere cijfers op het formulier.

[Help hier mee!](#)

Afrikaanse rekruten

Bij de eerste inschrijvingen in het Oost-Indisch Boek komen we veel rekruten uit West-Afrika tegen. De [geschiedenis](#) van deze groep is

Korporaal Jan Kooi (J.C. Leich, coll. Museum Bronbeek)

Deze slaven werden door de Nederlanders vrijgekocht om zg. "vrijwillig" in dienst te treden bij het KNIL. Daarmee werden ze wel

Lees meer hierover in [Zwarte Hollanders](#) (pdf) van Ineke van Kessel.

De ingevoerde gegevens zullen onmiddellijk [te zien](#) zijn en, net als bij het Pupillenproject, worden gedeeld met [Open Archieven](#). Omdat er regels zijn over het verzamelen van gegevens van mogelijk nog in leven zijnde personen indexeren we momenteel geen personen die geboren zijn vanaf 1918 (gerekruteerd vanaf 1936).

Dit project is een samenwerking tussen de IGV en Jeroen van Luin, digitaal archivaris bij het Nationaal Archief, die als privé-project de invoer en de database-omgeving heeft gebouwd.

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van **Batavia / Jakarta**

<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

heeft "**In De Archipel**" ook de straatnamen van **Medan** online staan

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

en nu ook de straatnamen van **Semarang**

<https://indearchipel.com/2018/01/29/straatnamen-semarang/#more-23257>

Adresboek van Bandoeng 1941

In dit adresboek staan de gegevens alfabetisch op familienaam met daarachter het adres waar hij of zij woonde in 1941

<http://www.boudewynvanoort.com/2016/02/adresboek-van-bandoeng/>

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Terasi – Hans Beynon. De geur van gefermenteerde garnalen, de grondstof voor terasi, hoort tot de vroegste herinneringen van de schrijver van dit boek. Hij woonde tot zijn 19^e jaar in Nederlands-Indië. Terasi is gebaseerd op zijn jeugd. De koloniale tijd beschrijft hij vanuit het perspectief van een kind, de oorlog vanuit die van een puber en de Japanse bezetting door de ogen van een jongvolwassene. Erg idyllisch is zijn kindertijd allesbehalve. Op zijn vierde verliest hij zijn moeder en op zijn zesde zijn vader. Als wees groeit hij op bij verschillende familieleden, die voor hem uiteenlopende werelden vertegenwoordigden. Bij 'Oma Djokja' leeft hij in een echt Indisch huishouden; bij zijn oom Pierre, de bestuursambtenaar, moet hij zijn 'Indische

manieren' weer afleren, desnoods met harde hand. Zijn inlandse schoolvriendje Darmo laat hem zien dat de strijd om de onafhankelijkheid onontkoombaar is. *Adviesprijs: € 17,50.*

Achteraf heb ik er spijt van dat ik goed kan schieten – Indië-dagboek van Theo van Roij, gebracht en ingeleid door Bob de Graaff. Van februari 1948 tot en met mei 1950 hield de Limburger Theo van Roij, een katholiek opgevoede jongeman, een dagboek bij van het soldatenleven in Nederlands-Indië. Vol optimisme vertrokken, met de

serieuze bedoelingen bij te dragen aan het herstel van de rust en welvaart (zoals hem werd voorgelouden), kwam hij langzamerhand tot de conclusie dat de zaken

totaal anders in elkaar steekten. Nooit zouden de achterblijvers in Nederland begrijpen Hoe Indië in elkaar zat en wat de Nederlandse (veelal zeer jonge) soldaten daar meemaakten. De strakke Christelijke moraal bleek prima samen te gaan met excessief geweld in een steeds verder uit de hand lopende oorlog. De begeleider van dit boek, Bob de Graaff is getrouwd met Francette van den Esker, een nicht van Theo van Roij. *Adviesprijs: € 32,50.*

Een sterke wilskracht, vijf ambitieuze broers en zussen van Aletta Jacobs – Inge de Wilde. Aletta H. Jacobs is een van de bekendste vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis. Ze was de eerste vrouwelijke student en voorvechtster van het vrouwenkiesrecht. Tevens stond zij op de bres voor anticonceptie en was ze vredes-activiste. Haar tien broers en zusters zijn in de geschiedenis nagenoeg vergeten. Toch hebben vijf van hen ook een bijzonder en opvallend leven geleid. Ze beschikten over dezelfde wilskracht. Allevijf reisden ze voor korte of langere tijd naar Nederlands-Indië. Julius werd officier in het KNIL en schreef

spraakmakende boeken over etnografica. Johan werd soldaat in hart en nieren en schreef boeken over de strijd die Nederland in onder andere Atjeh voerde. Eduard bleef maar kort in Indië en werd later de eerste Joodse burgemeester in ons land: in Lonneker en in Almelo. De twee zusters, Charlotte en Frederika gingen als ongehuwde vrouwen naar Batavia, waar de eerste ruim twintig jaar een apotheek runde na een voltooide studie als tweede

vrouwelijke student en Frederika was het eerste meisje dat de HBS-B doorliep en later schoolboeken en boeken over wiskunde schreef. Boeiende levensgeschiedenissen van een beroemde vrouw. *Adviesprijs: € 18,90.*

Cosman Citroen (1881-1935) – Joko Triwinarto Santoso & Triwinarto Triwinarto Santoso. Veel Nederlandse architecten trokken in het begin van de 20^e eeuw naar het zich snel ontwikkelende Nederlands-Indië. Het was de 'gouden periode' van de architectuur in de tropen. Cosman Citroen bepaalde in belangrijke mate het gezicht van Soerabaja, het belangrijkste handelscentrum van Indië. Zijn gemeentehuis bindt traditie aan moderniteit: galerijen en een dubbel dak, perfect ingesteld op een tropisch klimaat. Citroens laatste ontwerp, het kantoorgebouw voor Borsumij is een toonbeeld van modernisme:

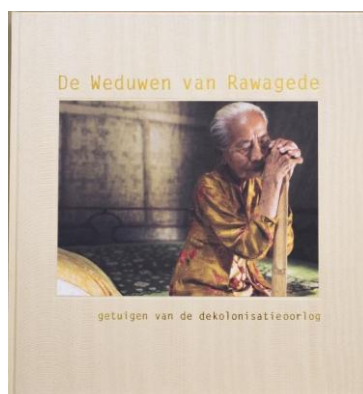
rechthoekig en met een plat dak, uitgevoerd in strak beton met brede vensterstroken. Tevens gaf hij kunstzinnig vorm aan het luxe interieur van Villa Tan Tjwan Bie, waar hij ook de monumentale teakhouten plafonds en lambrieringen ontwierp, evenals de fraaie hanglampen, het glas-inlood en de vloer met bijzondere geometrische patronen. *Adviesprijs: € 15,00.*

Nederlandse Marineschepen 1939-1945, Deel 1 – Peter Kimenai. Dit boek beschrijft alle Nederlandse oorlogsschepen waarover de Koninklijke Marine tijdens de 2^e Wereldoorlog kon beschikken. Ook de schepen die tijdens de oorlog aan de vloot werden toegevoegd door nieuwbouw, aankoop of leenbasis. Deel 1 behandelt de kruisers, torpedobootjagers, de kanonneerboten en escortevaartuigen. In de volgende delen zullen de onderzeeboten,

mijnenvegers en mijnenjagers, torpedoboten, pantserschepen, bewakingsschepen, patrouillevaartuigen, gemilitariseerde vaartuigen van de Gouvernements Marine, alsmede alle kleinere schepen en hulpvaartuigen aan bod komen. *Versijnt 21 juni. Adviesprijs: € 37,95.*

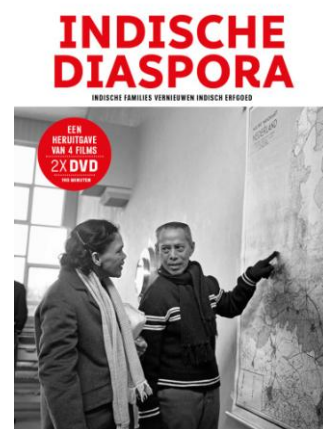
De weduwen van Rawagede – Suzanne Liem. Op 9 december 1947 richtten de Nederlandse militairen een bloedbad aan onder de bevolking van het West-Javaanse dorpje Rawagede. 431 mannen en jongens werden er zonder vorm van proces door Nederlandse soldaten geëxecuteerd. Van vervolging van de verantwoordelijken is geen sprake en de moord lijkt voorbestemd tot de vergetelheid. Totdat ruim 60 jaar later een van de nog in leven zijnde weduwen de Nederlandse staat aansprakelijk stellen en in deze rechtszaak in het gelijk gesteld worden. Als documentair fotograaf Suzanne Liem van deze zaak hoort, is ze direct geraakt en

werkt ze aan een langlopend fotoproject over het lot van de weduwen. In 2010 en 2015 reisde ze samen met advocate Liesbeth Zegveld en de Stichting Comité Nederlandse Oorlogsschulden naar de weduwen van Rawagede. De indringende portretten die zij maakte geven een inzicht in een intieme wereld, waarin het geweld van de geschiedenis zijn sporen nalaat in de levens van mensen. Dit maakt van 'De Weduwen van Rawagede' een uniek en waardevol historisch document. Naast de foto's en de persoonlijke getuigenissen zijn in dit boek op bijna kunstzinnige wijze fragmenten uit uitspraken van het Haagse gerechtshof verwerkt, het geheel tot een wanhopige kreet om gerechtigheid verheffend. Mensen, op hun meest kwetsbare momenten zijn confronterend. Een uniek document. *Adviesprijs: € 55,00.*

E-Books, CD & DVD

Indische Diaspora 2-DVD met vier films. Vier indrukwekkende films over de ingrijpende wending in de levens van vier Indische families na de onafhankelijkheid van Indonesië en over hun bijdrage aan de vernieuwing van het Indisch Erfgoed. De familie Kloër. Die ervoor koos om zich blijvend in Indonesië te vestigen. Slechts één familielid koos ervoor om naar Nederland te gaan. Zij leven op Sumatra op de Landbouwkolonie De Giësting. Dan de familie Birney uit Deventer, die drie familieleden portretteert die in Nederland een bestaan hebben opgebouwd. Alfred Birney woont inmiddels al vele jaren in Den Haag en is een veelgeprezen auteur, die in zijn boek "De Tolk van Java" vertelt over zijn leven met zijn vader, die tegen de Indonesische revolutionaire strijders vocht. Dan een Indische familie in Los Angeles, waar drie generaties Schenkuizen een hoofdrol spelen. De kleinzoon van een van hen, Mark, studeerde af met een literair drieluik dat zich afspeelt in Indië, Nederland en de Verenigde Staten. Tenslotte de families van Rick van den Broeke, Pamela Pattynama en Siem Boon,

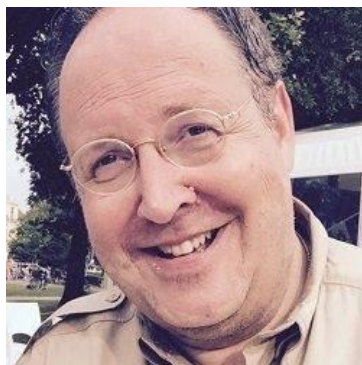
die laten zien welke rol het Indische ook in hen speelt. Hoe zij het erfgoed van de Indische Diaspora levend houden en ook vernieuwen. Deze 2-DVD box te bestellen bij Uitgeverij Diafragma:

http://www.uitgeverijdiafragma.nl/site/ideal/bestel_form/480. DVD 190 minuten. Prijs: € 12,50 plus € 2,50 verzendkosten.

Presentatie & Signeren

Van dialoog naar verzoening – Laurens van Aggelen. Dit boek bevat een aantal ontroerende interviews met overlevenden van Japanse kampen, militaire dwangarbeiders, burgers uit Nederlands-Indië en Nederland en verhalen van tweede en derde generatie oorlogsgetroffenen. Maar ook de verhalen van Japanners en Indonesiërs, die met een beladen verleden verder moesten. Daarnaast bevat het boek een selectie uit de meest inspirerende verhalen uit twintig conferenties van de Stichting Dialoog Nederland, Japan, Indonesië. Universele verhalen die aanzetten tot nadenken over de relatie tussen volkeren die

ooit tegenover elkaar stonden. Over hoe het zou zijn wanneer we in Nederland tijdens herdenkingen ook stil zouden staan bij de gevoelend van Duitse en Japanse slachtoffers en hun nabestaanden. Over de vraag hoe zinvol herdenken is wanneer we niet bereid zijn om tot een verzoening te komen.

De presentatie van dit boek als onderdeel van een symposium vindt plaats op 25 juni 2018, Concertzaal Oosterbeek, Rozensteeg 3, 6862 DH Oosterbeek.

Ontvangst met koffie vanaf 19.30 uur. Aanvang programma 20.00 uur. Sprekers op dit symposium zijn Prof. Dr. Takamitsu Muraoka, Mevr. Yukari Tangena-Suzuki, Drs. Javelin Zwakhalen (krijgsmacht aalmoezenier) en Laurens van Aggelen. Het boek zal op deze avond tegen contante betaling van € 15,00 verkrijgbaar zijn en desgewenst door de auteur worden gesigneerd. Geïnteresseerden kunnen tot uiterlijk 20 juni zich aanmelden via mail: laurens@aggelen.com, of Tel: 026-362 38 56. Gaarne vermelden met hoeveel personen u wenst te komen.

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

 VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

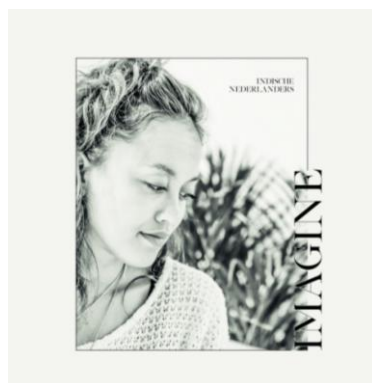
<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Imagine, Indische Nederlanders

Indische Nederlanders hebben de Nederlandse cultuur weten te verrijken met eten, muziek, dans en vele andere aspecten. Eén op de tien Nederlanders heeft Indische roots.

"Imagine, Indische Nederlanders" is een project over Indische Nederlanders die nog levendige herinneringen hebben aan hun jeugd in Nederlands-Indië. De gebeurtenissen tijdens de 2e Wereldoorlog, de Bersiap-tijd en de opbouw van een nieuw bestaan na te zijn ontworteld uit hun geboorteland. Ook Indische Nederlanders die woonachtig zijn

in de Verenigde Staten zijn opgenomen in het project.

Hiermee wordt een kijk gegeven in de Indische diaspora en inzicht

geboden in de grote diversiteit aan ervaringen en levensverhalen. Daarnaast zijn enkele jongeren, die actief bezig zijn met hun Indische roots, voor het project geïnterviewd.

Imagine is samengesteld door Erica Bürer, initiatiefneemster en fotografe; Humphrey de la Croix historicus, geboren te Modjokerto; Inge Dümpel, schrijfster, geboren in Soerabaja. Met het maken van Imagine willen zij jongere generaties stimuleren de toegevoegde waarde van hun eigen identiteit te ontdekken.

We willen deze verhalen bundelen tot een uniek bookazine, met interviews, historische artikelen en culturele items. Een bookazine is een tussenvorm tussen een boek en een magazine. Om dit te realiseren zijn wij een

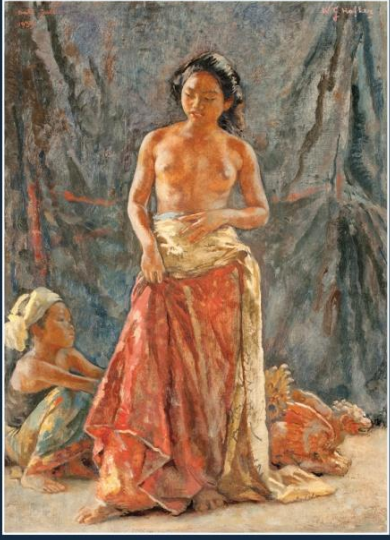
crowdfundcampagne gestart op: <http://bit.ly/IMAGINE2018VDK-> Bedrijven / organisaties die het project willen steunen worden vermeld in het colofon van het bookazine, in combinatie met hun logo. Bij een donatie van minimaal

€ 150,- en vermelding van de naam van het bedrijf bij de donatie wordt dit gerealiseerd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Erica Burer: telefoonnummer: 06-11116689 of per mail info@ericaburer.nl

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

**Federatie
Indische Nederlanders**

De Federatie Indische Nederlanders (FIN) zoekt op oproepbasis creatieve initiatiefrijke

social media redacteur

die wil meewerken aan het opzetten en uitbouwen van onze online presentie

Functie eisen:

- HBO/WO opleiding, bij voorkeur richting journalistiek of communicatie
- Voldoende historische kennis van de Nederlandse geschiedenis
- Kennis/ervaring op gebied van sociale media, zoals YouTube, Snapchat, Instagram, Facebook en Twitter
- Affiniteit met Indisch Nederland en FIN

Zich kunnen vinden in:

1. De [doelstellingen](#) van de Federatie Indische Nederlanders
2. Beschermen en bevorderen Nederlands-Indisch erfgoed
3. Versterken geschiedkundige kennis voormalig Nederlands-Indië
4. Behartigen van de belangen van Indisch Nederland wereldwijd

De werkzaamheden worden op onbezoldigde basis verricht

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot Mr. Drs. M. (Michael) Lentze
via Tel: 06-18 20 14 83 of via mail m.lentze@federatie-indo.nl

Geïnteresseerden voor deze functie kunnen reageren voor 30 juni 2018
door middel van een motivatiebrief met CV, te richten aan:

Federatie Indische Nederlanders - Postbus 30 - 2501 CA Den Haag
of via mail: info@federatie-indo.nl

(advertentie)

Ketens en banden – Suriname en Nederland sinds 1600

Boekrecensie door: Eveline Sint Nicolaas

Begin juni verscheen het laatste boek van de landenreeks van het Rijksmuseum en uitgeverij Vantilt: Ketens en banden, Suriname en Nederland sinds 1600. Het boek gaat over de gedeelde geschiedenis van Suriname en Nederland aan de hand van voorwerpen uit de collectie van het Rijksmuseum. Van gezichten op suiker- en koffieplantages tot luxe glazen om op de voorspoed van het bezit hiervan te drinken. Ketens en banden laat zien dat deze en vele andere voorwerpen ook het verhaal van de slaafgemaakten of de contractarbeiders vertellen. Op Historiek een fragment uit het boek over het 18^e-eeuwse Paramaribo.

Twee bladen had de tekenaar nodig om Paramaribo vanaf de Surinamerivier vast te leggen (zie onder). Zo strekte de stad zich uit voor eenieder die over het water naderde. Voor de Europese kapitein en zijn bemanning wanneer zij hun schip kwamen lossen, voor de Afrikaan die na een gedwongen en ellendige reis voor het eerst land zag en voor de planter die zich in zijn comfortabele tentboot van zijn plantage naar de stad had laten roeien. Aan de Waterkant van Paramaribo kwamen ze even samen, zonder dat hun levens elkaar echt raakten.

Ook de Zweedse zeeman Fredrik Jägerschjöld zag de stad zo voor het eerst in september 1771. Hij was vierde stuurman aan boord van het Nederlandse fregat Boreas onder commando van kapitein-ter-zee Jacob Andries van den Velden. Het schip was in december 1770 begonnen aan een inspectiereis langs Nederlandse bezittingen aan de Goudkust en het Atlantisch gebied en kwam in het najaar van 1771 aan in Suriname.

Toen het fregat in maart van het jaar daarop verder voer, tekende Jägerschjöld het waterfront van Paramaribo voor zijn kapitein. Voor Fort Zeelandia ligt de Boreas klaar voor vertrek, met alle vlaggen gehesen. Wie goed naar de overige vlaggen kijkt, ziet dat er ook veel niet Nederlandse schepen op de rede liggen. Deze grote diversiteit aan Europese herkomst was ook terug te vinden in de bevolking van de stad.

Waterkant

Paramaribo had geen echte haven, eigenlijk was de hele Waterkant haven. Bij vloed konden schepen overall aanleggen, bij eb waren er drie punten verspreid over de kade waar men zogenoemde landingsplaatsen had ingericht. Er waren een steiger en voorzieningen om aan te meren, zodat de lading kon worden gelost en overgeslagen op kleinere schepen die met hun geringere diepgang de rivieren op konden varen. Wachtte men daar nog op een gelegenheid om te lossen of bleef men langer, dan ging men voor anker in de Surinamerivier. Soms lagen er wel meer dan zeventig schepen op de rede.

De Waterkant was het economisch centrum van de stad. Hier leverden de planters hun goederen af. Vandaar werden ze met karren

vervoerd naar bestemmingen in de stad of het directe achterland van Paramaribo. Ook de slavenschepen meerden hier aan. Aan de Waterkant was ook het huis voor de *kommiezen*, oftewel de douane, waar de binnenkomende schepen hun invoerrechten moesten betalen. Hier waren de Waag, de pakhuizen en de belangrijkste winkels waar de geïmporteerde goederen als zeep, kaarsen, thee en tabak meteen werden verkocht. En op deze plek stonden de chique huizen van de stad.

Je zou kunnen zeggen dat de Waterkant het scharnierpunt was tussen de plantages langs de rivieren en de stad als bestuurlijk centrum, maar ook tussen de kolonie en de wereld daarbuiten. Jägerschjöld legde die bedrijvige plek vast in 1772, het jaar dat Amsterdam werd getroffen door de beurscrisis, die, zoals we zagen, met enige vertraging ook effect had op de kolonie Suriname. Planters die lang boven hun stand hadden geleefd, gingen failliet en hun bezit kwam in handen van fondsen in Europa. Een groot aantal plantages werd voortaan op afstand beheerd, met

Gezicht op Paramaribo en Fort Zeelandia, 8 maart 1772.

een administrateur en directeur als afgevaardigden ter plaatse. Wat was het effect van de crisis op het leven in de stad? En hoe zagen Paramaribo en zijn bevolking eruit aan het eind van de achttiende eeuw?

Paramaribo oogde landelijk, als we moeten afgaan op een tekening van Johan Antonie Kaldenbach. De kunstenaar was zelf nooit in Suriname, maar baseerde zijn aquarel op een tekening van de Duitser Johan Heinrich Hottinger, een militair ingenieur die van november 1786 tot maart 1787 in Suriname verbleef. Hottinger kwam net als Jägerschjöld met een marinefregat naar Suriname op een soortgelijke inspectiereis. Hij tekende Paramaribo vanaf Fort Zeelandia, met links de Surinamerivier en een van de landingsplaatsen aan de Waterkant. Op de voorgrond zien we een deel van de gracht die rondom het fort liep en grazend vee. De stad ziet er rustig en landelijk uit, maar het aantal en de grootte van de huizen stralen tegelijkertijd welvaart uit. Zij aan zij staan de houten panden naast elkaar, geen meter is onbenut gelaten. Vooral

het grote hoekhuis met de stenen onderkant en de houten opbouw trekt de aandacht. Het zou in de loop der jaren vele interessante bewoners huisvesten. Toen Hottinger het pand in 1786 tekende, woonde Frederik Cornelis Stolkert er, sinds een paar jaar gescheiden van zijn vrouw Maria Susanna du Plessis. In 1767 waren zij getrouwd op de plantage van de bruid, Nijld en Spijdt. Maar een groot deel van het jaar brachten zij door in het imposante huis op de hoek van de Waterkant, van waaruit zij deelnamen aan het sociale leven in de stad. Susanna du Plessis zou de geschiedenis ingaan als een van de wreedste slaveneigenaren, maar dit blijkt niet helemaal juist te zijn.

Stolkert was raadsheer van politie en criminele justitie, maar bovenal planter. Samen met zijn broers bezat hij de koffieplantages Curcabo en Hegt en Sterk aan de Commewijne, Twee Gebroeders aan de Motkreek, en Stolkertsvlyt en Buyslust aan de Orleanekreek. Daarnaast voerde hij de administratie over nog eens elf plantages die sinds de crisis in handen waren

van negotiatiefondsen of andere eigenaren op afstand.

De bewoners van Paramaribo

De omvang en samenstelling van de bevolking van Paramaribo waren aan het eind van de achttiende eeuw heel anders dan een eeuw daarvoor. Wie had toen kunnen denken dat er kostbare medaillons zouden worden gemaakt van deze drie jonge vrouwen (zie afbeeldingen)? Hun identiteit is onbekend, maar hun kleding en sieraden en het feit dat er een portret van hen is gemaakt, zeggen genoeg. Het zijn vrouwen die participeerden in het sociale leven in de kolonie, niet omdat zij daarin hun meesters vergezelden als slaafgemaakten, maar omdat zij er zelf deel van uitmaakten. Deze groep nam in een halve eeuw snel in aantal toe. Tegenover een redelijk constante witte bevolking van ongeveer 2000 personen stonden in 1762 260 niet-witte vrije personen; in 1781 waren dat er 740, in 1811 3000 en in 1833 was dat aantal gegroeid tot 4950.

Wat was er veranderd? Om te beginnen bestond de strikte tweestandenmaatschappij uit het begin van de koloniale periode niet meer. Deze had onderscheid gemaakt tussen meesters en slaafgemaakten, een onderscheid dat samenviel met een verschil in huidskleur, wit of zwart. Een eeuw later was daar een derde groep bijgekomen die bestond uit de kinderen die waren geboren uit de (gedwongen) relaties tussen beide klassen. Een andere ontwikkeling ondermijnde eveneens het voor de kolonisten heldere principe van de tweestandenmaatschappij.

Doordat een klein aantal slaafgemaakten was vrijverklaard of zichzelf had weten vrij te kopen, viel het onderscheid tussen wit en zwart niet langer samen met een indeling in vrije en niet-vrije personen. Zwart zijn betekende niet langer per definitie dat men in slavernij leefde. Tot zowel de groep met een gemengde huidskleur als de groep met een donkere huidskleur behoorden de slaafgemaakten, vrijgemaakte

personen en vrijgeborenen. Deze situatie, die vooral in de stad gold maar in mindere mate ook op de plantages, ontnam de witte bewoners zekerheid over hun bevoorrechte positie in de maatschappij. Hoe wist men nog wie tot slaaf gemaakt was (en dus bezit was van iemand) en wie een vrij persoon was? De overheid probeerde door het uitvaardigen van wetten het onderscheid tussen niet-vrije en vrije zwarte personen vast te leggen. Zo was het vanaf mei 1769 slaafgemaakten verboden schoenen en kousen te dragen, evenals hoeden met een opgeslagen rand.

Paramaribo had aan het eind van de achttiende eeuw ongeveer 10.000 inwoners, waarvan 2000 tot 3000 vrije personen en 7000 tot 8000 slaafgemaakten die als bezit van iemand anders stonden geregistreerd. Binnen de laatste groep kon onderscheid worden gemaakt tussen degenen die de huishouding voerden van hun meester en meesteres, de mensen

in slavernij die werkzaam waren in het bedrijf van hun meester in de stad en tot slot de slaafgemaakten die door hun meester aan iemand anders waren verhuurd omdat hij geen werk voor hen had. In vergelijking met de 'plantageslaven' hadden de 'stadsslaven' iets meer vrijheid en gelegenheid geld te verdienen met eigen handeltjes.

Slaafgemaakten die aan derden werden verhuurd, droegen vaak een vast bedrag per week af aan hun meester. Alles wat zij meer verdienden, kon worden gespaard, ook om zichzelf vrij te kopen. Het almaar groeiende aantal 'stadsslaven' was de overheid een doorn in het oog. Zij zagen het toekennen van deze vrijheden als een verspilling van arbeidskracht, arbeid die beter ingezet kon worden op de plantages. Maar bovenal vormde de grotere vrijheid die de slaafgemaakten in de stad hadden volgens de kolonisten een ernstig probleem, omdat hierdoor het verschil tussen

vrij en niet-vrij steeds kleiner werd.

Manumissie

'Pas in 1828 werden slaafgemaakten bij wet als mens erkend en niet meer als een zaak beschouwd.'

Portretmedaillon van een Surinaams meisje, ca. 1810

Hoe kon je als slaafgemaakte een vrij mens worden? Hiervoor was je in de eerste plaats afhankelijk van je meester, die namelijk moest instemmen met je wens. Omdat een slaafgemaakte in het koloniale systeem juridisch gezien bezit was, was het formeel gezien onmogelijk het eigendom aan de persoon zelf over te dragen. Pas in 1828 werden slaafgemaakten bij wet als mens erkend en niet meer als een zaak beschouwd. Tot 1733 bestond er geen officiële regeling op dit gebied en was er sprake geweest van gewoonterecht. Een vrijlater kocht de man, de vrouw of het kind van de eigenaar en diende vervolgens bij de overheid een manumissieverzoek in om de nieuwe situatie vast te leggen. De term 'manumissie' is afgeleid van de Romeinse rechtsterm *manumissio*, letterlijk: 'uit de hand wegzenden'.

In 1733 werd door de koloniale regering een reglement voor manumissie opgesteld, waarin

stond dat voortaan ook de overheid vooraf toestemming moest geven voor de vrijmaking, gevolgd door een reeks voorwaarden waaraan beide partijen moesten voldoen. Zo moest de vrijlater aantonen dat de persoon in kwestie zelf in zijn onderhoud kon voorzien en moest de vrijverklaarde in de christelijke religie worden onderwezen. Voor de gemanumitteerden waren er nog veel meer verplichtingen, die enerzijds een band met de voormalige meester in stand moesten houden (voor hem zorgen als hij behoeftig zou worden en hem in algemene zin goed behandelen) en anderzijds moesten voorkomen dat het verschil tussen slaafgemaakten en gemanumitteerden zou vervagen. Zo mochten de laatsten niet met mensen in slavernij trouwen en ook geen gemeenschap met hen hebben. De koloniale overheid wilde op deze manier controle houden op de veranderende samenstelling van de bevolking, maar de praktijk liet zich uiteraard niet altijd de wet voorschrijven.

Portretmedaillon van een Surinaams meisje, ca. 1805

Het manumissiereglement uit 1733 is in grote lijnen gehandhaafd tot 1832, maar vrijverklaring werd vanaf 1788 wel extra kostbaar. De vrijlater moest vanaf dat jaar niet alleen aan de eigenaar geld betalen, de overheid

bracht voor de manumissiebrief eveneens een bedrag in rekening. Zo werd het steeds ingewikkelder en duurder om jezelf of iemand anders uit de slavernij te bevrijden. Mannen of vrouwen die waren vrijgelaten of zichzelf hadden vrijgekocht, waren verplicht zich in Paramaribo te vestigen, waar ze vaak wat geld probeerden te verdienen als straatverkoper. In de stad had het aantal manumissies dan ook de grootste invloed op de samenstelling en groei van de bevolking. Veel gemanumitteerden vestigden zich in de wijk Frimangron, wat letterlijk 'grond van vrijgemaakte mensen' betekent. De wijk was in 1769 opgezet voor de Zwarte Jagers, die na hun dienstdtijd een stuk grond van de regering hadden gekregen.

Portretmedaillon van een Surinaams meisje, ca. 1805

Culturele bloei

En dan was er nog een andere verandering die van invloed was op het leven in Paramaribo. De blanke bewoners van de stad vormden steeds meer een permanente bevolking. Er waren uiteraard nog wat passanten als Jägerschjöld en Hottinger, maar er was ook een groep die bleef, die al meerdere generaties in Suriname woonde en voor wie het land niet louter een plek was om snel geld te verdienen en dan terug te keren naar het vaderland. Het waren de planters die de crisis wisten te overleven, zoals Frederik

Straatgezicht net buiten Paramaribo, 1849-1851

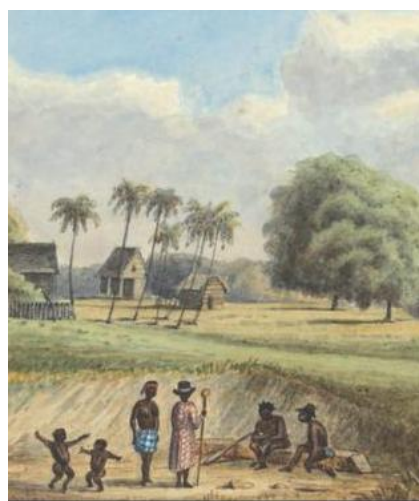
Stolkert, en de administrateurs die de planters vervingen die het niet hadden gered. En er was een grote groep joden die niet meer op Jodensavanne woonde, maar wel in Suriname was gebleven omdat ze de vrijheden van de Nederlandse kolonie niet wilden opgeven. De witte bewoners van Paramaribo waren overigens niet alleen afkomstig uit Nederland, maar bijvoorbeeld ook uit het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. Zij voelden zich misschien wel meer verbonden met het land dan de pioniers die een eeuw eerder de kolonie hadden opgebouwd, kregen behoefte aan culturele instellingen, aan kennis en aan vermaak.

'De overheid probeerde door het uitvaardigen van wetten het onderscheid tussen niet-vrije en vrije zwarte personen vast te leggen.'

En zo kon het dat aan het eind van de achttiende eeuw economisch gezien weliswaar een neerwaartse spiraal begon, maar dat deze samenviel met een enorme bloei van het culturele

leven in de stad. Er kwamen drukkerijen en uitgeverijen, waardoor de inwoners van Suriname voor boeken en kranten niet langer afhankelijk waren van de aanvoer uit Europa.

Zo verscheen in 1774 in Paramaribo voor het eerst *De Weekelyksche Woensdaagsche Surinaamsche Courant*, met berichten uit eigen land, maar ook uit Europa en andere koloniën. Nieuws over aankomende of vertrekkende schepen, over kolonisten die terugkeerden naar Europa of berichten van het gouvernement, men las nu alles

in de *Surinaamsche Courant*. Er kwamen wetenschappelijke, landbouwkundige en letterkundige genootschappen en vrijmetse-laarsloges, zoals Concordia in 1761, gevestigd in het huis van gouverneur Nepveu. En voor het vertier konden de inwoners van Paramaribo vanaf 1776 maandelijks naar het theater, nadat al eerder een toneelgezelschap was opgericht.

Niet iedereen had toegang tot alle vormen van vermaak. Joden werden ondanks hun felle protesten niet toegelaten tot het theater en richtten daarom hun eigen schouwburg op. Slaafgemaakten mochten zich er alleen vertonen wanneer ze entreekaarten kwamen kopen voor hun eigenaren, maar mochten de voorstellingen niet bijwonen. Ook werden er leesgezelschappen opgericht waar men elkaars collecties bestudeerde en besprak. In 1785 zag het genootschap *De Surinaamsche Lettervrienden* het licht. De drie drijvende krachten daarachter waren de arts Jacobus Voegen van Engelen, de planter Paul François Roos en de sati-

rische dichter Hendrik Schouten. De leden bespraken elkaars teksten en gedichten, die vervolgens werden gepubliceerd in de *Letterkundige Uitspanningen*. Het motto van het genootschap was: 'Zo word in dit Gewest, gelijk aan Bato's strand / De Zucht tot Weetenschap en Kunsten voortgeplant'.

Daar ging het de mannen om: ze wilden, net als in het moederland, met elkaar over wetenschap en kunst discussiëren. Het Europese verlichtingsdenken had ook de kolonie Suriname bereikt. Dat in deze tijd van culturele bloei de economische omstandigheden onzeker en veranderlijk waren, verwoordde Hendrik Schouten in

1786 in zijn gedicht 'Wisselval-
ligheid der Surinaamsche Zaaken':

*Ketens en banden – Suriname en
Nederland sinds 1600 (€ 24.50)*

Recept

Een heerlijk privérecept dat ik op het Twitter-account van @KokRobin zag staan en dacht dat dit wel iets voor mijn lezers zou zijn. Het recept is van aziatische-ingredienten.nl.

Ingrediënten:

10 kippeneieren (of 6 eenden-eieren), 1/4 blok santen, 2,5 dl. water, 2,5 dl kruidenbouillon, 1 ui, 1 teentje knoflook, 2 tl. sambal badjak, 1 tl. laospoeder, 1 tl. koenjit, 1 tl. djahé, 1 stengel verse sereh.

Bereiding: Kook de eieren 10 minuten, pel en halveer ze. Zet het stuk santen weg in 2,5 dl. warm water om alvast iets op te lossen. Maak van de ui, knoflook en sambal intussen een pasta (boemboe) met uw staafmixer-hakmolentje. Snijd de sprietjes en het kontje van de sereh, zodat

u alleen het dikke gedeelte overhoudt. Kneus dit met een vleeshamer of anders gewoon met de bodem van een koekenpan.

Bak in een scheutje olie de boemboe droog en geurig (niet te hoog vuur). Bak op het laatst de droge specerijen nog een halve minuut mee. Voeg sereh, santen, water en bouillon toe en breng zachtjes aan de kook. Leg nu de gehalveerde eieren met de bolle kant naar boven in de saus en schep er wat saus overheen.

Rendang van telor

Deksel erop, vuur helemaal laag en laat ca. 30 minuten sudderen. Kijk af en toe of het niet te droog wordt, anders iets water erover sprenkelen, maar pas op, de saus mag ook beslist niet te nat worden. Keer voor het serveren de eieren om, maar heel voorzichtig zodat de dooiers er niet uitvallen. Heerlijk als bijgerecht bij uw rijsttafel.

TIP:

Hardgekookte eieren halveren gaat het gemakkelijkst met een draad. Bevestig een stukje naaigaren aan de deurknop van uw keuken bovenkastje, houd de draad strak en haal simpel de eieren er door heen met uw vrije hand. Handig en supersnel en de dooier kan nooit aan een mes blijven plakken.

Selamat makan

'Tyfoon' van Rob Verschuren

Boekrecensie door: André van Leijen

Zo langzamerhand krijg ik het idee dat we voor het betere boek niet meer bij de grote uitgeverijen moeten zijn. Want steeds meer bepaalt daar de lezer wat de schrijver schrijft. Dat is commercieel verantwoord. Het zijn juist de kleine uitgeverijen waar het borrelt en waar de schrijver nog bepaalt wat de lezer te lezen

krijgt. En als dat een goede schrijver is, neemt hij je mee en voert je naar gebieden waar je nog nooit bent geweest. Eén zo'n schrijver is Rob Verschuren.

Met zijn nieuwe roman "Tyfoon" voert hij je mee naar een onbepaald land, dat veel overeen-

komsten vertoont met Vietnam. Maar juist door de naam van het land niet te noemen, krijgt zijn verhaal een universele betekenis. Nu kennen wij de schrijfstijl van Rob Verschuren. Op "Trefpunt Azië" heeft hij diverse verhalen gepubliceerd, waaronder "De familie Le". Een verhaal waarbij de schrijver in de huid kruipt van zomaar een familie in een dorpje ergens in Vietnam. Dichterbij kan je als westerling niet komen.

En ook nu weer, in zijn roman "Tyfoon" weet Verschuren het alledaagse leven in een Aziatische gemeenschap met fijne penseelstreken op papier te zetten. Dat is een ongekend genoeg op zich, zeker ook door de oosterse wijsheden waarmee het verhaal doorspekt is. Neem bijvoorbeeld zinnen als 'Spijt en hoop zijn dwaze emoties. Ze veranderen niets aan wat geweest is of komen gaat'. En: 'Vrouwen en mannen zijn als de berg en de rivier. De rivier heeft zijn bron op de berg, maar de berg moet achterblijven en de rivier moet almaar verder gaan'.

Vlnr: schoonzus Hue, echtgenote Lan, nichtje Minh Chau, en Rob Verschuren

Maar dit keer is er meer. Want in de wereld die de schrijver schept, ontmoeten we drie kinderen, twee jongens en een meisje, die

een eeuwig verbond met elkaar sluiten. Dat verbond valt echter gaande het verhaal steeds meer uiteen en uiteindelijk komen de twee jongens, als ze volwassen zijn, tegen over elkaar te staan. De een, Duc, is een in zichzelf gekeerde jongen, die genoeg heeft aan zichzelf en het kabbelende bestaan in zijn dorp, die 'de gave van taal niet verspilde aan ijdele praat'. De ander, Vinh, is een prater, die verandering wil en die gegrepen is door de revolutie. 'Het leek wel of hij gestoken was door een onbekend insect dat een nieuw soort koorts veroorzaakte.' Waar Duc zijn leven slijt met het plukken van vogelnestjes, ontwikkelt de ander zich tot voorzitter van het Volkscomité.

Duc en Vinh begrijpen elkaars taal niet. Ze zijn voorbestemd om uiteen te groeien: '...maar in hun taal slopen nieuwe woorden die niet voor alle drie betekenis hadden'. En daar gaat het naar mijn idee om in deze roman. Telkens komt het gegeven van de taal terug: 'Luister naar de vogels (de grotzwaluwen met hun sonar, AvL) wanneer ze in groepen jagen. Hun taal is hun niet gegeven om meningen en standpunten te verkondigen, maar om botsingen te vermijden. Als we de taal van de vogels leren verstaan, zullen oorlogen en agressie uit de wereld verdwijnen.' Hoor ik hier C.P. Snow die in zijn "The two cultures" wijst op het gevaar van twee gescheiden culturen, louter omdat ze elkaars taal niet begrijpen?'

Met lede ogen ziet Duc hoe zijn wereld overgenomen wordt door de revolutie. Een wereld waarin iedereen gelijk is, zoals Vinh predikt. En dat terwijl Duc en Vinh juist zo verschillend zijn. En wat verstaat Vinh eigenlijk onder gelijkheid? Politieke gelijkheid of gelijkheid voor de wet? Of gelijkheid als persoon? Zijn dat niet verschillende dingen, zoals Hannah Arendt stelt in "De Revolutie"?

'De vooruitgang hing als een donkere wolk boven de boulevard...', schrijft Rob Verschuren. En Duc wil daarin zijn eigenheid bewaren: 'Mannen zoals hijzelf, zonder betekenis voor de maatschappij, zonder plaats in de geschiedenis. Maar in hun tijd hadden ze grote daden verricht, zo groot als mogelijk is voor een man'.

Het loopt slecht af met Duc. De vooruitgang is niet te stuiten. Het Volkscomité heeft aan de Chinezen een licentie gegeven om de vogelnestjes te plukken. Zijn vogelnestjes.

Nog één keer gaat Duc de grot binnen: 'Hij haalde het nestje tevoorschijn en hield het omhoog. Het was bloedrood. De enige kleur in een grijze wereld die snel werd opgeslokt door het zwart dat van de open zee kwam'. Wat een symboliek!

Tyfoon is een wonderschoon boek waarin aan de hand van de levensgeschiedenissen van drie kinderen, de agressie in de wereld verklaard wordt door het Ronvermogen elkaars taal te begrijpen. Een taal overigens, waarmee Rob Verschuren zich zo trefzeker bedient.

ISBN: 978 90 6265 996 8

Uitgeverij: In de Knipscheer:

<http://www.indeknipscheer.com/>

Prijs: € 17,50.

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek "Just4Kids" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje. Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed

dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop.

Misschien ook wel een.... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 6

tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders willen helpen en doe er een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikeltje van.

Stuur je reacties dan naar:
info@indisch-centrum-denhaag.nl **DOEN HOOR....!!!**

Inschrijving MJU weer van start

Het lijkt misschien nog ver weg, maar na de zomervakantie starten er allerlei nieuwe, spannende en bijzondere collegereeksen bij de MuseumJeugdUniversiteit MJU over interessante onderwerpen. Weet jij of je verliefd kunt worden op een robot? Waarom kinderen in de oudheid wijn dronken? Of hoe je eten kunt verbouwen op Mars? Allemaal vragen waarop je de antwoorden kunt terugvinden in de diverse Jeugdcolleges. En nu het de tijd om je voor een of meerdere van die colleges in te schrijven.

Waar kun je colleges volgen?

Bij tientallen musea in heel Nederland. Bijvoorbeeld in Venlo, Leeuwarden, Arnhem, Rotterdam of in Gouda.

Er zijn dit jaar een hoop nieuwe locaties bijgekomen. Kom naar het Stadhuismuseum Zierikzee, of het Joods Cultureel Kwartier in Amsterdam, naar Batavialand in Lelystad of de Speelklok in Utrecht

Waar gaan de colleges over?

Eigenlijk over bijna alles wat je altijd al hebt willen weten.

Wat is een Japanse prent?

Waarom heb je een regisseur nodig?

Hebben dieren ook een biologische klok?

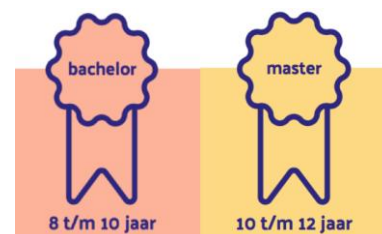
Wanneer ben je volwassen?

Waarom hebben sommige planten gif?

De MuseumJeugdUniversiteit is er voor alle fans van geschiedenis, natuur, techniek, kunst, cultuur en wetenschap.

Wie geven de colleges?

De colleges worden gegeven door echte wetenschappers en vakspecialisten. Het zijn echte experts die je het hemd van het lijf kunt vragen. Zo ontmoet je kosmoloog Marcel van Daalen, culinair etnoloog Carolina Verhoeve en explosieven-opruimer van Defensie Edwin Burema.

Collegeniveaus

De meeste colleges zijn bedoeld voor nieuwsgierige kinderen van 8 tot 12 jaar (Mixed). Nieuw zijn de Bachelor-colleges, speciaal voor kinderen van 8 tot 10 jaar en de Master-colleges voor de leeftijd van 10 tot 12 jaar.

Wanneer starten de colleges?

De colleges starten in september 2018. Je hebt dus nog wel even om je in te schrijven. Maar, pas op want als de collegereeks eenmaal is begonnen, kun je je niet meer inschrijven. Bovendien leert de ervaring dat sommige colleges zo populair zijn, dat ze al gauw vol zitten. Je kunt er dus niet vroeg genoeg bij zijn. VOL = VOL.

Wat kost het?

Dat hangt af van het aantal colleges in jouw reeks. Je kunt je alleen inschrijven voor een reeks men niet voor losse colleges. Bij het eerste college krijg je een heuse collegekaart en bij de laatste een echt diploma. Een reeks colleges bestaat uit drie tot vijf colleges en kost tussen de 15 en 25 Euro. Hoeveel het precies is, dat zie je bij het inschrijven.

Haal je badge!

Wist je dat je als museuminspекteur met je MJU-diploma een speciale college-badge kunt halen? Meld je aan bij Museumkids.nl en verzilver je diploma aan het einde van de collegereeks.

MJU-vloggers gezocht

Ben jij nieuwsgierig? Wil je meer leren over musea en wetenschap? En vind jij het leuk om te vloggen over allerlei weetjes, onderzoekjes en en proefjes? Dan zijn wij op zoek naar jou. De MuseumJeugd Universiteit zoekt twee nieuwe vloggers in de leeftijd van 8 tot 12 jaar voor het collegejaar 2018-2019.

Privacybeleid bij inschrijving

Bij inschrijving wordt duidelijk vermeld hoe je je weer kunt uitschrijven.

We laten de student weten dat zowel de MuseumJeugdUniversiteit als het Museum waar de collegereeks plaatsvindt, zijn of haar persoonsgegevens zes maanden bewaart om de student over de collegereeks te kunnen informeren, een leuke aanbieding te

doen en na die zes maanden de gegevens weer verwijderd. De student geeft hier toestemming voor en de persoonsgegevens worden nooit aan derden vrijgegeven of verkocht.

Alle informatie

Alle informatie kun je vinden op de website van de MuseumJeugd Universiteit:

www.jeugduniversiteit.nl

Daar vind je ook alle LINKS naar de diverse namen, colleges en musea.

[Schrijf je hier in voor de NJU.](#)

Recept

Besengèk van eieren

Een besengèk is een Indonesische currysaus met kokos. Dit is een heerlijk eierrecept waarbij de smaken van de kruiden in het si trekken. Belangrijk is wel dat je de eieren exact kookt zoals in het recept is aangegeven.

Ingrediënten:

4 eieren, 2 el. olie, 2 dl water of bouillon, 1/2 blok santen, 1 gesnipperde ui, 2 teentjes fijngehakte knoflook, 1 tl. sambal (oelek of badjak), 1 tl. witte basterdsuiker, 2 tl. ketoembar, 1/2 tl. djinten, 1 tl. laos, 1/2 tl. koenjit, 2 kemirnoten (gepoft), snufje zout (als u bouillon gebruikt is zout niet nodig).

Bereiding:

Kook de eieren precies 3,5 minuten. Laat ze staan in koud water. Maak een boemboe van de

uiensnippers, knoflook, sambal, suiker en de droge kruiden samen met de zeer fijn gehakte kemirnoten. Fruit dit mengsel in een scheutje olie en voeg daarna het water of bouillon toe en laat hierin het blokje santen smelten. Pel nu

heel voorzichtig de eieren (houd er rekening mee dat ze nog niet door-en-door gekookt zijn en dus gauw kunnen scheuren). Doe de eieren in de boemboe en laat se ca. 10 minuten stoven. Schep de boemboe regelmatig over de eieren heen.

Lekker met witte rijst en een groente- en/of vleesgerecht. Of als bijgerecht bij uw rijsttafel. De kids zullen dit gerecht niet gauw vergeten en er keer op keer om vragen.

Serveertip: Strooi er voor het opdienen fijngesneden ringetjes lente-ui overheen.

Selamat makan

Links4Kids

Heel veel leuke **LINKS** voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. <https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Informatie over **schoollespakketten** over het voormalige Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum Sophiahof, Den Haag www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum (MHM) Sophiahof, Den Haag <http://www.museum-maluku.nl/>

Indisch Museum, een digitaal museum over Nederlands-Indië: <https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-barukecil.jouwpagina.nl>

De speciale **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?qo=home.personen@pagenr=1>

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS naar sites betreffende het Pakan-Baroe Spoorweg drama. <http://pakanbaroe.my-free.website/>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel erg veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Jeugd Startpagina "Open Start" <http://jeugd.openstart.nl>

Weblog "Indische Jeugdletteren" Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Villa Zebra, landelijke jeugdorganisatie <http://www.villazebra.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren. <http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles. <http://www.cjsm.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Heel erg veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 juni 2018

T/m 30 juni 2019: Indonesische Bronzen – Schatten uit het Depot. Het Museum voor Volkenkunde toont een bijzondere verzameling bronzen voorwerpen die normaal in het depot blijven. Er zijn meer dan 200 Indonesische voorwerpen opgesteld. Ze bieden een schat aan informatie over de geschiedenis van Indonesië. De

beeldjes zijn eeuwenoud, gemaakt tussen de 8^e en 15^e eeuw, een periode waarin Java het centrum was van Hindoeïsme en Boeddhisme. Een tijdvak waarin ook enorme monumenten zoals de Boeddhistische Borobudur en de Hindoeïstische Tempel van Prambanan ontstonden. De beeldjes zijn grotendeels op Java

gevonden, maar komen daar oorspronkelijk niet vandaan. Uit recent onderzoek weten we dat Java in die tijd via zee metaalstaven importeerde. De moeite waard om deze bijzondere tentoonstelling te bezichtigen. Locatie: **Museum Volkenkunde**. Steenstraat 1, 2312 BS Leiden. Openingstijden: Di. t/m Zo: 10.00 – 17.00 uur. Alle verdere bezoekersinfo: www.volkenkunde.nl.

T/m 18 juli 2018: Expositie Rotterdamsche Lloyd. Grote tentoonstelling met een LINK tussen de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd en de beroemde scheepswerf "De Schelde". Deze werf was tussen 1882 en 1947 'hofleverancier' van de Lloyd. Het KRL-Museum heeft deze expositie ingericht samen met Damen Schelde en Museum Scheldewerf. Genoemde organisaties zijn onlosmakelijk verbonden aan Nederlands-Indië en Indonesië. Mede

om deze reden heeft ook Wietke van Dort acte de presence gegeven tijdens de opening op 17 januari jl. Bij de opening werd de geheel gerestaureerde "Blaas", de bij veel Vlissingers bekende fabrieksfluit door de Damen Schelde directie aan het Museum geschonken. Deze bijzondere expositie wordt gehouden op twee locaties: **Damen Schelde Naval Shipbuilding**, De Willem Ruysstraat 99 (gratis entree, openingstijden: 09.00 tot 17.00 uur) en **Museum de Scheldewerf**, De Willem Ruysstraat 100 (kleine entree), 4381 NK Vlissingen. Openingstijden: 13.00 tot 17.00 uur. Info: krl-museum@kpnmail.nl

1 juli 2018: Indo Music Dans-party. Een gezellige Kumpulan Tanpa Nama met vrienden en kennissen zoals u van de

organisatie, Stichting Sajany wel gewend bent. U kunt weer de dansvloer betreden op de tonen van de bekende band Java Guitars

en Edu Schalk en dat alleen al garandeert een geweldige middag, Natuurlijk is ook de Indische keuken aanwezig met snacks en nog veel meer. Na afloop is er gratis een kop koffie en het parkeren is gratis. De locatie is: **De Brinkhoeve**, Kerkstraat 12, 3171 GG Poortugaal. Tijden: van 12.30 uur tot 18.00 uur. Toegang: € 7,00. Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar via Tel: 06-26116075 info@sajany.nl.

7 juli 2018: Linedance middag & Zomer Party. De Stichting Ajo Dansa Senang organiseert weer een gezellige Linedance middag en aansluitend in de avonden een Zomer Party. De Linedance middag staat onder de muzikale begeleiding van DJ George de Baat en duurt van 13.00 tot 17.00 uur. Zaal open om 12.45 uur. De kosten voor deze Linedance middag bedragen slechts € 5,00 per persoon. De Zomer Party begint om 19.00 uur en duurt tot 01.00 uur. 's Avonds is de zaal open om 18.30 uur. Muzikaal wordt u dan vergast door de bands Hot News en The Rocking Players. Indonesische catering en

de snacks van Warung Anisah zijn verkrijgbaar vanaf 15.00 uur. Wilt u beide activiteiten bijwonen? Dan geldt een speciale entreeprijs (middag én avond) van € 15,00. Locatie: **H.F. Witte Centrum**, H. Dunantplein 4, 3731 CL De Bilt. Nadere informatie verkrijgbaar bij Jolenta en Quido: Tel: 035-6858262, of via het e-mailadres: info@ajodansasenang.nl.

22 juli 2018: Bandung Summer Party. Ontmoet oude en nieuwe vrienden, kom gezellig dansen en eet een hapje mee. Op de Pesta Bandung Baru wordt de muziek verzorgd door de bands Xanur en Straight. De ervaring van de vorige Party's leert ons dat het erg

druk kan worden. Reserveer dus tijdig uw kaarten om zeker te zijn van een plekje op de locatie: **Zalencentrum De Brug**, Dunantlaan 1 te Reeuwijk. Aanvang 14.00 uur en we hebben de zaal tot 19.00 uur. Zaal open om 13.00 uur. Toegang: € 12,50 en aan de zaal € 15,00. Nadere inlichtingen en reservering kaarten bij: Rens Borghouts: 070-3938377; Anita: 070-4042134; Huib: 0617383473; Lenie: 070-3238411; Rob: 06-54688045 en anderen. U kunt uw reservering ook via een bankoverschrijving doen. Uw bijdrage moet dan wel vóór 10 juli 2018 bij ons binnen zijn: IBAN nummer: NL98 INGB 0002 7852 60 t.n.v. L. Borghouts o.v.v. Bandung en het aantal personen. E-mail adres: rensborghouts@live.nl.

4 augustus 2018: Indisch Golf-toernooi Melati. Voor de vijfde keer wordt op de Golfcourse van Lelystad het jaarlijks golftoernooi Melati georganiseerd. Het toernooi

staat open voor mensen, geboren in Indië/Indonesië, werkzaam te zijn geweest in de Gordel van Smaragd of wanneer tenminste één van beide ouders hier hun roots heeft gehad. Partners van deelnemers zijn uiteraard ook welkom om mee te spelen. Na afloop van het toernooi is er een uitgebreid Indisch Buffet, waaraan ook de niet-golfende partners van de deelnemers welkom zijn. De ontvangst is om 10.30 uur met koffie/thee en wat lekkers, alsmede informatie, kaartinvulling en afhandeling. De spelvorm is Stableford en de spelers dienen in het bezit te zijn van een hcp. minimaal 54. Om 11.30 uur begeven alle spelers zich naar hun

Gedeelte van de schitterend aangelegde golfcourse van Golfclub Flevoland

starthole voor de 18 holes wedstrijd met shotgun start: alle deelnemers starten tegelijk om 12.00 uur. Na afloop (16.30 uur) eventueel omkleden en borrelen, waarna vanaf 18.00 uur het Indisch buffet gereed staat. De locatie van de Golfcourse staat met route beschreven op de website: www.gcflevoland.nl. De deelnamekosten zijn: € 55,00 voor greenfee & ontvangst plus (!) een nieuwe golfbal. Deze bal is in te leveren op de dag zelf tijdens de inschrijvingstermijn. De ingezamelde golfballen vormen de prijs voor één deelnemer aan het toernooi, waarmee een leuke traditie wordt voortgezet. Voor deelnemers kost het Indisch Buffet € 20,00 en voor niet deelnemende partners € 22,00. Drankjes en andere consumpties zijn voor eigen rekening. Voor houders van een zogenaamd handicartbewijs staan er handicarts klaar. Wel even reserveren bij inschrijving. De huur van een handicart bedraagt € 10,00. Tegen een speciaal tarief is het mogelijk om in de maanden juni en juli aan de course te wennen en een ronde

van 18 holes te spelen. In de baan bevindt zich een 'vast' toilet. Deze is het gemakkelijkst te bereiken vóór het afslaan van hole 4 of vóór het afslaan van hole 14. LET OP: handicap bij inschrijving doorgeven s.v.p. Inschrijving is pas definitief na betaling en deze dient per 21 juli voldaan te zijn op rek.nr. NL61RABO 036 2815 429 t.n.v. W.A.D. Hooghwinkel, onder vermelding van 'Melati 2018'. Na 21 juli leidt afzegging of annulering niet tot restitutie van deelnamekosten. Aanmelding via: wadhooghwinkel@chello.nl.

Maandelijks GRATIS e-Magazine

voor de Indische gemeenschap

Bent u al abonnee?

Een mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Toen en nu

Sociëteit De Harmonie in Pasoeroean, gelegen aan de Heerenstraat, en ook tegenwoordig nog omgeven door oude, fantastische maar helaas nogal vervallen koloniale huizen, die zo uit 'De Stille Kracht' lijken te zijn weggelopen. Het gebouw zelf is redelijk goed onderhouden, maar niet echt in uitmuntende staat.

Pasar Kalender 2018

(update: 1 juni 2018)

Januari

13, 14: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>.
00, 00: Breda <http://www.winkelcentrumhogevucht.nl>

Februari

9, 10, 11: Antwerpen (BE) <http://www.azieinantwerpen.be>
17 t/m 25: Amsterdam <http://www.istimewa-events.nl>

Maart

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>
19: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
23, 24, 25: Eindhoven www.stellarevents.nl
31, Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>

April

1, 2: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>
7, 8, 9 Den Bosch www.pasarfestival.nl
20, 21, 22: Nieuwegein www.stellarevents.nl

Mei

5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
4, 5, 6 Zutphen www.pasarfestival.nl
10 t/m 13: Antwerpen (BE) <http://www.istimewa-events.nl>
19, 20, 21: Den Helder www.stellarevents.nl
24 t/m 27: Gorinchem <http://www.istimewa-events.nl>
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 4: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl
8, 9, 10 Hardenberg www.pasarfestival.nl
16: Wageningen <http://www.zinzia.nl>
16, 17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
22, 23, 24: Leeuwarden www.stellarevents.nl
29, 30: Gorinchem www.pasarfestival.nl
29, 30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>

Juli

1: Gorinchem www.pasarfestival.nl
1: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>
6, 7, 8: Vlissingen www.stellarevents.nl
7, 8: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl

8: Breda www.raffyzorg.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl
21, 22: Emmeloord www.stellarevents.nl
25 t/m 29: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>
27, 28, 29: Oostende (BE) <http://www.istimewa-events.nl>

Augustus

3, 4, 5: Spijk <http://www.istimewa-events.nl>
11: Oost-Souburg <http://www.mae-uku.nl>
12 t/m 15: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>
17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
25, 26 Leiden www.stichtingstellar.nl

September

1, 2: Almere www.indischefeestavond.nl
7, 8, 9: Assen www.pasarfestival.nl
15, 16: Kallenkote www.taman-indonesia.nl
16: Utrecht www.vrijooosttimor.nl
21, 22, 23: Arnhem www.stellarevents.nl
28, 29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl
29, 30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>

Oktober

1, Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>
5, 6, 7: Haarlem www.stellarevents.nl
?: Amersfoort www.emiclaer.nl
11 t/m 14: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl
27, 28: Leek www.stichtingstellar.nl

November

3, 4: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Venray www.pasarfestival.nl
23, 24, 25: Rotterdam www.pasarfestival.nl

December

?: Den Bosch www.sccdehelftheuvel.nl
22 dec. t/m 6 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of aan-/afmelding? Mail het ons.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst ? # info@indisch-centrum-denhaag.nl
ook kleine particuliere en verenigings pasars welkom (ter beoordeling door de redactie)

1ct

MEER DAN 40 NIEUW
LANDEN

1ct naar **vaste lijn** /min

[▶ Meer informatie](#)

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Ron Kraft

Fotoredactie: Han Dehne

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Albert van Prehn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Citeren van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2018 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN

BORCA ONLINE

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

e-mail adressenlijst

	NAAM	e - MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag